Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ✦ № 250 (9496). • 1988 йил 30 декабрь • жума • Баҳоси 3 тийин.

БУГУН—СССР ТАШКИЛ ТОПГАН КУН

Миллатлараро муносабатлар:

МУАММОЛАР, ИЗЛАНИШЛАР, ЕЧИМЛАР

ПАРТИЯ Марказий Комитети яқинда КПСС Марказий Комитетининг миллатлараро муносабатларга бағишлаб келгуси йилнинг ўрталарида ўтказиладиган Пленумига тайёрланиш масаласини кўриб чиқди. Унда қайта қуриш, демократиялаш, социалистик ҳуқуқий давлатни шакллантириш шароитларида миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш масаласи алоҳида аҳамият ва муҳимлик касб этиши таъкидланди. Ҳозир редакцияга меҳнаткашлардан келаётган кўплаб хатларда партиянинг миллий сиёсати, жамиятимиздаги миллатлараро муносабатлар хусусидаги муаммолар ҳақида фикр юритилади.

Дарҳақиқат, қайта қуриш, ҳозирги ижтимоий амалиёт одамларни бу муаммоларга энди бутунлай бошқача қарашга, СССРда миллий масала бир йўла ва бир умрга ҳал этилган, деган эски тушунчадан воз кечишга мажбур этди. Зотан, жонли миллий муносабатлар мазмуни, негизи доимо ривожланиб, бинобарин, ўзгариб, такомиллашиб бориши керак-да. Акс ҳолда, бизнинг кўпмиллатли Ватанимиз ҳаётининг шу муҳим жабҳасида турғунлик, шаклан бузилиш юз беради. Буни ҳаётнинг ўзи тасдиқлаб турибди. Миллий муносабатлар ривожланмай қотиб қолган, ленинча миллий сиёсат менсимай қўйилган регионларда ижтимоий ҳаётда муқаррар мураккаблашишлар юзага келди. Тўғри, ҳозир бундай қийинчиликлар қайта қуришга қарши кучлар томонидан атайлаб содир қилиняпти ва тобора қиздириляпти.

Аммо эътироф этиш керакки, миллатлараро муносабатларнинг бугунги аҳволи ҳақиқатан ҳам қайта ўйлаб кўришни, ленинча принципларга асосланган янги ғояларга муҳтождир.

Мухбиримиз А. ЙЎЛДОШЕВ Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Фалсафа ва ҳуқуқ институтининг давлат ҳуқуқи ва совет қурилиши сектори мудири, яқинда Москвада «Миллий сиёсат: тарихий тажриба. Қайта қуришнинг зиддиятлари ва муаммолари» мавзусида Бутуниттифоқ «Билим» жамияти уюштирган давра суҳбати қатнашчиси, юридик фанлари кандидати А. Х. САИДОВдан ҳозирги куннинг шу долзарб масалалари хусусида сўзлаб беришни илтимос қилди.

СИЁСИЙ СИСТЕМАНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШ ВА МИЛЛАТЛАРАРО МУНОСАБАТ

ҲАҚИҚАТАН ҳам инқилобий қайта қуриш, чуқур демократия, социалистик ҳуқуқий давлатни шакллантириш шароитларида миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш вазифаси ниҳоятда муҳим аҳамият касб этади. Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида таъкидланганидек, бошқарувнинг маъмурий-буйруқбозлик усули миллатлараро муносабатларда ҳам аста-секин қийинчиликларни юзага келтириб борди, ижтимоий ҳаётнинг бу ўта нозик ва мураккаб соҳасида кўплаб масалаларнинг ечимини пайсаллаштирди.

Сиёсий системани тубдан ислоҳ қилишдан мақсад — у барча миллат, элатлар манфаатларини аниқ ҳисобга олиш ва тўла қондириш учун зарур шарт-шароит яратиб бериши керак. Бу эса улар ўртасида ўзаро ишончни, бир-бирига ғамхўрликни, янада узвий қардошларча ҳамкорликни мустаҳкамлайди. Сиёсий системани демократлаштириш шундай вазиятни вужудга келтириши керакки, совет миллий давлат тузумининг ҳамма формаси миллатларнинг ҳам умумий, ҳам хос манфаатларини ифода этсин ва қатъий ҳимоя қилсин, ҳамма даражадаги партия, совет ва бошқа органларда барча миллат меҳнаткашларининг адолатли ваколатлари бўлишига эришилсин, айниқса, маориф, ўзаро алоқа, халқ ижодиётида, шунингдек миллий маданият ўчоқларини ташкил этишда нафақат туб, балки бошқа миллат вакилларининг ҳам талаблари инобатга олинсин.

Ҳар қандай миллат кишисининг исталган республикада худди ўз республикаси, ўз уйида яшаётгандек ҳис қила оладиган вазиятни фақат сиёсий системани тубдан ислоҳ қилиш ва совет жамиятини изчил демократлаштириб бориш йўли билангина вужудга келтириш мумкин. Совет ҳокимияти интернационал табиатининг маъноси шудир. Республика партия ва совет органларининг бевосита ва биринчи галдаги вазифаси шундан иборат бўлмоғи керакки, токи исталган миллатга мансуб совет граждани ўзини камситилган ҳис этмасин. Ана шунда миллий-территориал чегараларни ўзгартириш ва миллий важ билан бир республикадан иккинчисига кўчишдек мураккаб масалаларга ўрин қолмайди.

Шундай қилиб бизнинг мамлакатимизда миллий жараёнларнинг ривожи юз бераётган қайта қуриш ва сиёсий системанинг ислоҳи билан боғлангандир.

ССР ИТТИФОҚИНИНГ ТАШКИЛ ТОПИШИ— ЛЕНИНЧА МИЛЛИЙ СИЁСАТ ТАНТАНАСИ

ОКТЯБРЬ инқилоби ижтимоий ва миллий зулмни йўқотиб озод халқларнинг жипслашуви, совет республикаларининг ягона, чинакам тенг ҳуқуқли давлат иттифоқига бирлашуви учун йўл очиб берди. Шунинг учун ССР Иттифоқининг ташкил топиши, оёққа туриши ва ривожланиши инқилоб бошлаган ишнинг давоми ва чуқурлашувидир.

ССР Иттифоқи миллатлараро муносабатларда чинакам демократиянинг ёрқин намоён бўлишидир. Совет социалистик давлат тузумининг бутун системаси турли миллат меҳнаткашларининг кенг оммасини кундалик давлат ва жамоат ишларига жалб этишга қаратилгандир. Доимий давлат ишларида миллий-махсус, миллий-ўзига хосликни ҳар томонлама ҳисобга олиш бизнинг ҳам иттифоқдош, ҳам миллий давлат тузумимизнинг муҳим таркибий элементидир. Гап шундаки, совет давлат тузумида миллийлик ва интернационаллик бир-бирига қарама-қарши турмайди, балки аксинча бир-бирини бойитади, тўлдиради.

[Давоми 2-бетда].

30 декабрь—ССР Иттифоқи ташкил топган кун

КАСАБА СОЮЗ ТАШКИЛОТЛАРИ ТАВСИЯ ЭТАДИЛАР

ТАЖРИБАЛИ МУТАХАССИС, МЕҲРИБОН МУРАББИЙ

Слесарь А. А. Коршунов Тошкентдаги В. П. Чкалов номли авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида 30 йилдан бери ишлайди. Ветеранлар ҳам, ёшлар ҳам уни тажрибали мутахассис, мураббий сифатида яхши биладилар. У ишлаб чиқаришда ва ижтимоий фаолиятда активлик кўрсатганлиги учун Меҳнат Қизил Байроқ ордени ҳамда «Ҳурмат Белгиси» орденлари билан мукофотланган. Авиасозлар уни бирлашма меҳнат коллективи кенгашининг раиси қилиб сайлаганлар.

Бирлашма касаба союз активларининг бўлиб ўтган мажлисида Александр Александрович **Коршунов**ни бирлашма касаба союз ташкилотидан СССР халқ депутатлигига номзодликка тавсия этиш, авиация ходимлари касаба союзи марказий комитетидан бу таклифни қўллаб-қувватлашни сўраш ҳақида якдиллик билан қарор қилинди.

(ЎзТАГ мухбири).

Область касаба союзлари Советининг пленуми

Область касаба союзлари Советининг пленуми бўлди. Унда Орёл шаҳрида бўлиб ўтган йиғилиш талаблари асосида область агросаноат комитетининг иш ҳақини ташкил этишни такомиллаштириш, янги ставкалар ва окладлар тарифини жорий этиш бўйича ишлари тўғрисидаги масала муҳокама қилинди. Бу ҳақда область агросаноат комитети раисининг биринчи ўринбосари Р. Нурматов доклад қилди.

Пленум шунингдек, область касаба союзлари Совети секретари Д. М. Ғуломованинг касаба союзлари бюджети ва 1989 йил учун давлат социал страхованиеси бюджети ҳамда 1987 йил бюджетининг ижроси бўйича ахбороти тингланди.

Муҳокама қилинган масала юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

АЛОҲИДА КИТОБЧА ҚИЛИБ ЧИҚАРИЛДИ

«Қишлоқдаги социал-иқтисодий ўзгартишларнинг ҳаётий зарурлиги: Орел шаҳрида иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари биринчи секретарларининг ҳозирги босқичда КПСС аграр сиёсатининг энг муҳим масалаларига бағишланган кенгаши. М. С. Горбачевнинг Орёл диёрида 1988 йил 14—15 ноябрдаги учрашувлари ва суҳбатлари» тўплами босилиб чиқди.

Тўпламни Сиёсий адабиёт нашриёти чиқарди.

(ТАСС).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СИЁСИЙ БЮРОСИДА

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси 28 декабрь куни бўлиб ўтган мажлисида М. С. Горбачевнинг БМТга қилган визити ва Нью-Йоркда Америка раҳбарлари билан ўтказган учрашувлари тўғрисидаги ахборотини тинглади. Сиёсий бюро шу сафарнинг сиёсий якунларини тўла-тўкис маъқуллаб, у халқаро турмушнинг энг муҳим воқеаларидан бири бўлганини таъкидлади.

Совет раҳбарининг нутқида Совет Иттифоқининг Қуролли Кучларини ва қурол-яроғларини қисқартириш тўғрисида, халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш ва маҳаллий можароларни бартараф этишга доир музокаралардаги ишларни янада илгари силжитиш тўғрисида баён этилган амалий ташаббуслар дунёда энг кўп ташвиш туғдираётган масалаларда каттароқ тараққиётга жадал эришишни кўзда тутадиган конкрет ҳаракатларнинг мазмундор амалий программасини вужудга келтиради.

Бу программада КПСС XXVII съездининг йигирма биринчи аср бўсағасида вужудга келган шароит ва реалликларга мувофиқ ижтимоий тараққиётни таъминлаш билан бирга халқаро хавфсизликнинг кенг қамровли системасини вужудга келтириш тўғрисидаги, давлатлар ўртасидаги ҳамкорликни ҳамда жуда кенг доирадаги сиёсий ва ижтимоий кучлар билан мулоқотни кенгайтириш ҳақидаги ғоялари ривожлантирилди.

Нью-Йоркда Р. Рейган ва Ж. Буш билан бўлиб ўтган суҳбатлар иккала томоннинг Совет—Америка муносабатларидаги амалий давомийликка, барқарорликка ва аниқ-равшанликка ғоят катта аҳамият бераётганлигини тасдиқлади. Шу муносабат билан СССР ҳамда АҚШ ўртасида ривожланиб бораётган мулоқот кун тартибининг моҳиятини ташкил этувчи асосий йўналишларда янада олға силжишнинг амалий имконияти қайд этилди.

Мажлисда жаҳон сиёсатининг цивилизация ривожидаги тинч даврни шакллантириш учун жуда катта аҳамиятга эга бўлган ноёб қурол — БМТнинг ролини оширишга қаратилган йўлимиз ўзгармаслиги таъкидлаб ўтилди.

Марказий Комитет Сиёсий бюроси жаҳон ҳамжамиятига таклиф этилган йўлни изчиллик билан ўтказишдан иборат самимий ниятга амал қилиб, шунингдек Совет Қуролли Кучларини ва қурол-яроғларини бир томонлама қисқартириш юзасидан эълон қилинган тадбирларни аниқ, тўлиқ ва ошкора амалга ошириш зарурлигига асосланиб, министрликлар ва идораларнинг раҳбарлари бўлган коммунистларга шу тадбирларни амалда бажаришнинг конкрет планларини қисқа муддатларда узил-кесил ишлаб чиқишни топширди.

Мажлисда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссиясининг Арманистон ССРдаги зилзила оқибатларини тугатиш қандай бораётганлиги тўғрисидаги маълумоти батафсил кўриб чиқилди. 7 декабрь куни Арманистон ССРнинг шимоли-ғарбий районларида содир бўлган зилзила ҳаддан ташқари оғир, вайронгарчилик характерида бўлганлиги, унинг оқибатларига қарши кураш кўпгина куч-ғайрат сарфлашни талаб қилганлиги, республика ва умуман мамлакат учун жиддий синов бўлганлиги қайд этилди. Арманистоннинг мусибатига бутун совет халқи астойдил ҳамдард бўлди, қардош халққа ёрдам бериш соҳасида тинч вақт мезонларига кўра мислсиз кўнгиллилар ҳаракатини юзага келтирди. Совет кишиларининг фаол интернационализми мусибатга қарши курашдаги ҳал қилувчи омил бўлди, бу интернационализм аввало бутун мамлакат ва ундаги ҳар бир республиканинг куч-ғайратларини сафарбар қилишда ўз ифодасини топди. Вужудга келган бениҳоя мураккаб вазиятда М. С. Горбачевнинг зилзила куни арман халқига қилган мурожаати, унинг бевосита табиий офат районига борганлиги ва у ерда зарур шошилинч, ҳар томонлама ёрдам беришга оид қарорлар қабул қилинганлиги жуда катта аҳамиятга эга бўлди.

Қутқарув ишлари босқичи ҳозир асосан, тугалланганлиги мажлисда таъкидлаб ўтилди. Оператив равишда чора-тадбирлар кўрилганлиги, Н. И. Рижков бошчилигидаги КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссияси раҳбарлигида авария шароитида бошқаришнинг самарали механизми вужудга келтирилганлиги, ресурслар ва кучлар бир жойга тўпланганлиги, шунингдек ўн минглаб кишиларнинг мардлиги ва меҳр-оқибати ўз ишини қилди. Офат зонасидаги аҳволни дарҳол қўлга олишга, кенг миқёсли қутқарув ишларини авж олдириб юборишга, аҳолининг ҳаёт фаолиятини таъминлашга муваффақ бўлинди. Бутун куч аввало одамларни қутқаришга ташланди. Вайроналарнинг уюмлари остидан 15254 киши тириклайин қутқариб олинди. Айни вақтда, минг афсуски, вайроналар орасидан тортиб олинган 24390 киши ҳаётдан куз юмган эди, касалхоналарда 427 киши вафот этди.

Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси республика партия ташкилотининг ҳаракатларини умуман ижобий баҳолади. Арманистон коммунистлари халқ қайғусига тўла-тўкис шерик бўлдилар, республика меҳнаткашларининг фожиали вазиятдан чиқиш соҳасидаги ишига бошчилик қилдилар. Биринчи галдаги қутқарув ишларининг асосий оғирлигини ўз зиммасига олган совет жангчилари, ҳарбий транспорт ва граждан авиацияси, транспортчилар, медиклар зилзила оқибатларини бартараф этишга жуда катта ҳисса қўшдилар. Ҳозир кулфат зонасида медикларнинг отряди 5000 мутахассисдан ортиқдир. Сиёсий бюро болаларни, аёлларни, кексаларни зарар кўрган районлардан кўчириш ишларини кенг миқёсда ташкил этган совет касаба союзлари, комсомол, бошқа жамоат ташкилотларининг инсонпарварлик руҳидаги куч-ғайратларини миннатдорчилик ва маъқуллаш туйғулари билан қайд этди. Ҳозирги вақтда одамларни кўчириш тугади. Табиий офат районларидан 105 минг киши кўчирилди, шундан 65 минг киши мамлакат жанубий регионларининг шифохоналари ва дам олиш уйларига жойлаштирилди.

Зарар кўрган районлардан келтирилган болаларни Ватан оналик меҳри билан бағрига олди: уларга малакали медицина қарови йўлга қўйилди, дам олиш жойларида улар учун арман тилида мактаблар очилмоқда. Азият чеккан кишиларга жой бўшатиб бериш учун касаба союзларига ва бошқа ташкилотларга қарашли шифохоналардаги даволаниш ҳамда дам олишни тўхтатган ўн минглаб совет гражданларининг юксак онглилиги алоҳида уқтириб ўтилди.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси совет кишилари мусибат дамларида ўзларига хос вазминлик ва сабр-тоқат кўрсатганлигини, сидқидилдан астойдил меҳр-оқибат ва жипслик намойиш этганликларини таъкидлади. Сиёсий бюро кулфатни бартараф этишга ўз ҳиссасини қўшган ва қўшаётган ҳамма кишиларга миннатдорчилик изҳор этди. Қутқариш ва тиклаш ишларининг энг қийин участкаларида коммунистлар фидокорона ҳаракат қилиш намунасини кўрсатмоқдалар. Шу фожиали кунларда Москва чинакам интернационалистик вазифа ва масъулиятни ўз зиммасига олди — партия билан давлатнинг марказий органлари зилзила оқибатларини тугатиш штаби бўлиб қолди.

Бизнинг кулфатимизга сидқидилдан ҳамдардлик билдирган ажнабий давлатларнинг, халқаро ташкилотларнинг, фирмаларнинг, айрим хорижий гражданларнинг куч-ғайратларини совет халқи чуқур миннатдорчилик билан қайд этади. 2000дан кўпроқ хорижий мутахассис зарар кўрган кишиларни қутқаришга олижаноб ҳисса қўшди.

Шу билан бирга қуйидагиларни ҳам айтмоқ керак. Ўзига қардошларча ёрдам қўлини беғаразлик билан узатган мамлакатнинг бошқа халқларига арман халқининг ватанпарварлик, интернационалистик туйғулари, сидқидилдан билдирган табиий миннатдорчилиги миллий туйғулар билан уйғунлашиб, душманлик ва адоват уруғларини сочган, одамларни ғайриқонуний ҳаракатларга ундаб келган кишиларни ғулғулага солиб қўйди. Жамиятга қарши бўлган турли-туман унсурлар умумхалқнинг мусибатидан фойдаланиб қолишга, партия ва давлат органларининг куч-ғайратларини, одамларнинг беғаразлиги ва ҳамдардлигини бадном қилишга яна уриниб кўрдилар ва шу тариқа ўзларини бутунлай фош этдилар. Арманистон аҳолиси, жумладан зиёлиларнинг мўътабар намояндалари авантюрачилар ва гижгижловчилардан бутунлай юз ўгирдилар. Ўтган фожиали кунлар ва воқеаларнинг яна бир реаллиги шундан иборат.

Сиёсий бюро ишларнинг иккинчи босқичини—Арманистоннинг мана шу кенг региони социал-иқтисодий потенциалини қайта тиклаш ишларини жадаллаштириш зарурлигини таъкидлади. Жуда кўп иш қилиниши керак: ярим миллиондан кўпроқ киши бошпанасиз қолган, тахминан 8,5 миллиард сўм зарар етган. Шу ишларни бажариш мақсадида одам ва материал-техника ресурслари тўпланмоқда. Қайта тиклашда барча иттифоқдош республикалар, шунингдек СССР министрликлари ва идоралари, биринчи галда зилзила районида ўз корхоналари бўлган министрлик ва идоралар қатнашадилар. Социал соҳа устун деб белгиланди.

Илгари бу ерда сейсмик вазият дуруст эътиборга олинмай иморатлар қурилганлиги зилзила оқибатларини қисман чигаллаштирганлиги мажлисда уқтириб ўтилди. Қурилиш сифати ҳам паст бўлган эди. Келгусида бунга йўл қўйиб бўлмайди. Оммавий сериядаги уй-жой биноларининг вайрон бўлиш сабабларини текшириш юзасидан давлат комиссияси тузилганлиги эътиборга олинди. Комиссия ишининг якунлари юзасидан зарур қарорлар қабул қилинади ва чора-тадбирлар кўрилади, жамоатчилик бундан хабардор этилади.

Зилзиладан зарарланган аҳоли пунктларини планлаштириш ва қуриш масалаларини кўриб чиқиб, ҳал этадиган идоралараро давлат шаҳарсозлик комиссияси ҳам тузилди. Ленинакан ва Кировакан шаҳарларида бош планларнинг дастлабки схемалари асосида учтўрт қаватли уй-жой бинолари ва якка тартибдаги уйларни жойлаштириш учун майдончалар, ишлаб чиқариш ва коммунал-омбор зоналари, комплекс тарзда реконструкция қилиниши лозим бўлган тарихий қурилиш районлари асосан белгилаб қўйилди. Ҳамма иморатлар миллий хусусиятларни эътиборга олиб ва зилзилабардошлик талабларига қаттиқ риоя этиб қурилиши керак.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси зарар кўрган районларнинг социал-иқтисодий потенциали яқин икки йил мобайнида қайта тикланишини таъминлаш зарур деб топди. Шу муносабат билан 1989—1990 йилларга мўлжалланган иқтисодий ва социал ривожланиш планларига тегишли аниқликлар киритилади. КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советининг Арманистон ССРга ёрдам бериш тадбирлари тўғрисидаги қарорлари қабул этилди, уларда 1989—1990 йилларда шаҳарларда ва шаҳар типидаги посёлкаларда жами саҳни 4 миллион квадрат метр уй-жой биноларини, мактаблар, мактабгача тарбия муассасалари, касалхоналар, поликлиникаларни қайта тиклаш ва қуриш кўзда тутилган.

[Давоми 2-бетда].

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

ҲУРМАТ ОРДЕНИ СТАТУТИНИ ВА УНИНГ ТАСВИРИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

«Ҳурмат Белгиси» орденининг номи Ҳурмат ордени деб ўзгартирилиши муносабати билан СССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

1. Ҳурмат ордени статути тасдиқлансин.

2. Ҳурмат ордени тасвири тасдиқлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. ГОРБАЧЕВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1988 йил, 28 декабрь.

ҲУРМАТ ОРДЕНИ СТАТУТИ

1. Ҳурмат ордени ишлаб чиқариш, илмий-тадқиқот, социал-маданий соҳаларда ва бошқа ижтимоий фойдали фаолиятда катта муваффақиятларга эришган СССР гражданларини мукофотлаш учун таъсис этилган.

2. Ҳурмат ордени билан:

юксак меҳнат унумдорлигига, маҳсулот сифатини анча яхшилашга, уни тайёрлашга сарфланадиган материал харажатларни ва меҳнат сарфини камайтиришга, ишлаб чиқаришни юксак самарадорлик билан ишлашини таъминлашга эришганлик учун;

илғор техника, прогрессив технология жараёнлари, муҳим ихтиролар ва рационализаторлик таклифлари, меҳнатни ташкил этишнинг катта иқтисодий ва социал самара берадиган форма ва методларини ишлаб чиққанлик ва жорий этганлик учун;

қишлоқ хўжалик маҳсулотлари, халқ истеъмол моллари ишлаб чиқаришда, уй-жой қурилиши, хизмат соҳасида эришган юксак натижалари, халқ таълими, соғлиқни сақлаш, физкультура ва спортни ривожлантиришга, бошқа социал вазифаларни ҳал этишга катта ҳисса қўшганлик учун;

илмий-тадқиқот фаолиятига, фундаментал ва амалий фанларни ривожлантиришга катта ҳисса қўшганлик учун;

совет маданияти, адабиёти, санъати соҳасидаги ютуқлар, юксак малакали кадрларни тайёрлашдаги, ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялашдаги муваффақиятларга эришганлик учун;

мамлакат мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашдаги хизматлар учун;

самарали давлат ва ижтимоий фаолияти учун;

СССР билан бошқа давлатлар ўртасидаги иқтисодий, илмий-техникавий, маданий ва бошқа алоқаларни ривожлантиришдаги хизматлар учун мукофотланадилар.

3. Ҳурмат ордени кўкракнинг чап томонига ва СССРнинг бошқа орденлари бўлган тақдирда Халқлар Дўстлиги орденидан сўнг тақилади.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони

«ШАХСАН ЖАСОРАТ КЎРСАТГАНЛИК УЧУН» ОРДЕНИ СТАТУТИНИ ВА УНИНГ ТАСВИРИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

СССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

1. «Шахсан жасорат кўрсатганлик учун» ордени статути тасдиқлансин.

2. «Шахсан жасорат кўрсатганлик учун» орденининг тасвири тасдиқлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. ГОРБАЧЕВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1988 йил, 28 декабрь.

«ШАХСАН ЖАСОРАТ КЎРСАТГАНЛИК УЧУН» ОРДЕНИНИНГ СТАТУТИ

1. «Шахсан жасорат кўрсатганлик учун» ордени одамларни қутқариш, жамоат тартибини ва социалистик мулкни сақлаш чоғида жиноятчиликка, табиий офатларга қарши курашда ва бошқа фавқулодда вазиятда жасорат ва мардлик кўрсатганлиги учун СССР гражданларини мукофотлаш учун таъсис этилган.

2. «Шахсан жасорат кўрсатганлик учун» ордени билан:

одамларни қутқариш, уларнинг ҳаётига жиноий қасд қилиш чоғида кўрсатилган мардлик учун;

жамоат тартибини сақлашда, социалистик мулкни қўриқлашда, жиноятчиларни қўлга олиш ва жиноий группаларни фош этиш чоғида хавф-хатар кучайган шароитда кўрсатилган жасурлик учун;

табиий офат, ёнғин, авария, фалокатлар вақтида ҳамда бошқа фавқулодда вазиятда ёки уларнинг оқибатларини тугатиш вақтида кўрсатилган мардлик ва қатъият учун, бу мардлик ва қатъият натижасида одамларнинг ҳаёти ва сиҳат-саломатлигига хавф-хатар бартараф этилганда ёки катта моддий ва маънавий бойликлар сақлаб қолинганда;

ҳаётини хавф остига қўйиб, гражданлик ёки хизмат бурчини бажариш чоғида қилинган бошқа фидокорона ҳаракатлар учун мукофотланадилар.

3. «Шахсан жасорат кўрсатганлик учун» ордени кўкракнинг чап томонига ва СССРнинг бошқа орденлари бўлган тақдирда Ҳурмат орденидан кейин тақилади.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг комиссиясида

ТУРМУШНИ НОРМАЛ ЙЎЛГА СОЛАЙЛИК

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссиясининг навбатдаги амалий мажлиси Арманистоннинг зилзиладан зарар кўрган районларида турмушни нормал йўлга солиш масалаларига бағишланди, 28 декабрь куни бўлган бу мажлисга СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Ю. П. Баталин раислик қилди. Офатзада районларда қолган ҳамда бу ердаги тиклаш ишларини бажаришга келган кишиларнинг нормал турмуш фаолияти учун шароит яратиб бериш мақсадида конкрет комплекс программаларни ишлаб чиқиш комиссиянинг диққат марказига қўйилган. Бу тадбирлар партия, совет ва хўжалик органларининг умумий куч-ғайратлари билан амалга оширилиши керак.

Офатзада шаҳарлар ва қишлоқ районларида энг зарур товарлар сотиш ҳозир йўлга қўйилаётгани мажлисда таъкидлаб ўтилди. Масалан, Ленинаканда 16 та озиқ-овқат, 10 та сабзавот ва 6 та саноат товарлари магазини ишлаб турибди. Ўзига-ўзи хизмат қиладиган битта магазиндагина икки кун ичида 17 минг сўмлик маҳсулот сотилди. Янги йилгача шаҳарда яна неча ўнлаб дўконлар очилади.

Умумий овқатланиш системаси тикланмоқда — ҳозирнинг ўзидаёқ 70 та ана шундай корхона ишлаб турибди. Бу ерда иссиқ овқат текинга берилмоқда. Буларнинг турлари ва сифати ҳақида ижобий фикрлар билдирилмоқда.

Аммо барча ташкилотлар ҳам берилган топшириқларга зарур масъулият билан қарашаётгани йўқ. Масалан, қишлоқ районларидаги аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан аниқ-пухта ва узлуксиз таъминлаши лозим бўлган Центросоюз ҳозирча ўз зиммасидаги вазифанинг уддасидан чиқаётгани йўқ. Республика Молия министрлиги шикастланган бинолар ва иншоотларга етказилган зарарни баҳолашга масъулиятсизларча ёндашаётгани оқибатида эса тиклаш ишлари орқага сурилмоқда. Ана шу идораларнинг раҳбарларига яқин орада ишни ўнглаб олиш ва комиссияга ўз фаолияти натижаларини тақдим этиш таклиф қилинди.

СССР Давлат агросаноат комитети вакили офат зонасида қишлоқ хўжалигидаги ишлар аҳволи тўғрисида ахборот берди. У, қишлоқда ҳаёт аста-секин нормаллашиб бораётганини, экин-тикин ишларига тайёргарлик кўрилаётганини, чорвачиликдаги ишлаб чиқариш жараёнлари тикланиб, нормал давом этаётганини таъкидлади. Масалан, Степанаван районида ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан 2 тонна кўпроқ сут соғиб олинди. Тиклаш ишларини бажариш учун қишлоқ районларига 70 та отряд етиб келди. Аммо ҳозирча қурилиш материаллари ва техника жуда етишмай турибди. Бошпанасиз қолганлар учун иссиқ муваққат уйлар ҳамон келтирилмоқда. Жабрдийдаларнинг эҳтиёжларини тезроқ қондириш мақсадида уй-жойни район марказлари орқали эмас, тўппа-тўғри қишлоқларнинг ўзига жўнатиш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Мажлисда темирйўл станцияларда юк тушириш ишларини аниқ-пухта уюштириш зарурлиги таъкидланди, чунки бутун мамлакатдан келаётган халқ хўжалик юклари катта оқими тобора кўпайиб бормоқда. Белгиланган мақсад — ҳар кеча-кундузда 2 минг вагон юкни тушириб олишга ҳамон эришилгани йўқ, бу эса тиклаш ишлари суръатига салбий таъсир этиб, юк ортилган составларнинг оборотини секинлаштирмоқда. Маҳаллий аҳолининг юк тушириш ишларида қатнашиш тўғрисидаги ташаббуси зўр мамнуният билан қайд этилди.

Ҳозиргача 106.650 киши кўчирилгани, шулардан 67.244 киши Арманистондан нарига кўчириб кетилгани хабар қилинди. Ўтган кеча-кундузда 1.175 киши кўчирилди, шулардан 1.065 киши курортларга жўнаб кетди. Зилзила рўй берган зонадаги санитария-эпидемиология вазияти хатарли эмас.

(ТАСС).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ СИЁСИЙ БЮРОСИДА

[Боши 1-бетда].

Қишлоқларда жами саҳни 1,6 миллион квадрат метрдан ортиқ уйлар, ишлаб чиқариш бинолари қурилади. СССР министрликлари ва идораларига 130 тадан кўпроқ саноат корхонаси, шунингдек уй-жой, социал соҳа объектларини қайта тиклаш ва қуриш топширилади.

Арманистон ССР раҳбарияти КПСС Марказий Комитети билан Совет ҳукуматининг зарар кўрганларга кенг миқёсда ёрдам бериш тўғрисидаги чора-тадбирларини фалокат рўй берган районларнинг аҳолиси, бутун арман халқи астойдил миннатдорчилик туйғуси билан қабул этганлиги ҳақида сиёсий бюрога ахборот берди.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси Арманистондаги қутқарув ишлари қандай бораётганини таҳлил этиб ва шундан зарур хулосалар чиқариб, СССР Министрлар Советида мураккаб шароитда ҳаракат қилишга барвақт тайёргарлик кўрилишини ва барча зарур махсус муассасаларни аниқ мувофиқлаштириш ва ўзаро боғлашни таъминлайдиган ягона давлат системасини шакллантириш тўғрисида таклифлар тайёрлаш мақсадга мувофиқ деб топди. СССР Фанлар академиясига, бошқа мўътабар ташкилотларга мамлакатнинг сейсмик хизмати фаолиятини батафсил таҳлил этиш, унинг ишини яхшилаш юзасидан туб чора-тадбирларни белгилаш тавсия этилди. Умумбашарий манфаатлар нуқтаи назаридан зилзилаларни олдиндан билиш ҳамда йирик табиий офатлар ва фалокатларнинг оқибатларини бартараф этиш учун халқаро миқёсда куч-ғайратларни бирлаштириш мақсадга мувофиқ эканлиги қайд этилди.

Арманистон Компартияси Марказий Комитети билан Арманистон ССР Министрлар Советининг, СССР Фанлар академиясининг, СССР атом энергетикаси министрлигининг ва етакчи мутахассисларнинг Арманистон атом электр станцияси бундан буёнги тақдири тўғрисидаги таклифлари яқин вақт ичида кўриб чиқилиб, тегишли қарор қабул қилиниши ҳақида СССР Министрлар Советининг ахбороти эътибор учун қабул этилди.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси фидокорлик ва меҳр-оқибат кўрсатилганлиги, қутқариш-тиклаш ишлари қатъият билан авж олдириб юборилганига муносиб баҳо бериб, шу билан бирга содир бўлган воқеадан, фавқулодда вазиятда ҳаракат қилиш соҳасида orттирилган тажрибадан чиқариб олиш зарур бўлган жиддий хулосаларга ҳам талабчанлик билан эътиборни қаратди.

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси бошига фожиали кунлар тушган кишиларга, бутун қардош арман халқига ҳамдардлик ва мададкорлик сўзлари билан мурожаат этиб, ўзининг меҳнатсеварлиги ва чидамлилиги билан машҳур бўлган совет Арманистонининг меҳнаткашлари бутун мамлакат билан биргаликда, халқларимизнинг умумий оиласида икки йил мобайнида шаҳар ва қишлоқларни қайтадан барпо этиб оладилар, деб қатъий ишонч билдирди. Бу иш ҳам орамиздан бевақт кетганларнинг хотирасини эслаш, ҳам бугунги ва эртанги кун ҳақидаги ғамхўрлик бўлиб қолади.

Арманистон ССРдаги зилзила оқибатларини тугатиш юзасидан тузилган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси комиссиясининг составига Арманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари С. Г. Арутюнян ва СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари Б. Е. Шчербина қўшимча равишда киритилди.

Мажлисда фан-техника тараққиёти асосида машинасозликни илдам ривожлантириш ва уни тубдан реконструкция қилиш юзасидан илгари қабул этилган қарорларни бажаришга доир ишларнинг аҳволи кўриб чиқилди. Партия, совет ва хўжалик органлари кўрган чора-тадбирлар натижасида ишлаб чиқарилаётган машина ва асбоб-ускуналар структурасида муайян сифат ўзгаришлари рўй берганлиги, машинасозлик маҳсулотини янгилаш тезлашганлиги, ҳозирги жаҳон ютуқлари даражасидаги энг муҳим техниканинг улуши ошганлиги қайд этилди.

Шу билан бирга партиянинг машинасозликни ривожлантириш хусусидаги энг муҳим қарорлари ўн иккинчи беш йилликнинг ўтган йилларида бажарилишининг ҳолатини қониқарли деб бўлмайди. Марказий идораларнинг, машинасозлик ва бошқа министрликларнинг раҳбарлари машинасозликни модернизациялаш программасининг топшириқларини амалга оширишда принципиал позицияларда турмадилар, инвестицияларнинг ҳажмларини белгилашда, замонавий техника ишлаб чиқариш, машинасозлик корхоналарини ҳамда илмий ташкилотларни қуриш ва реконструкция қилиш учун ресурслар ажратишда машинасозлик комплекси учун белгилаб қўйилган устун соҳаларга эътибор берилишини амалда таъминламадилар. Машинасозликни сифат жиҳатдан янги технология асосига кўчириш суръатлари етарли эмас. Машинасозликнинг илмий-техникавий потенциалини ривожлантириш, тадқиқотлар ва ишланмалар ҳажмларини ўстиришнинг режалаштирилган суръатлари турмуш талабларидан анча орқада қолмоқда.

Машинасозлик министрликлари, бирлашмаларининг раҳбарлари ўз фаолияти услубини КПСС XXVII съезди, XIX партия конференцияси талабларига мувофиқ қайта қуришда сусткашлик қилмоқдалар, туб иқтисодий ислоҳот бериб қўйган имкониятлардан унумли фойдаланмаяптилар.

Машинасозликни модернизациялаш программасининг алоҳида иқтисодий ва социал аҳамиятини, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришдаги, экономикани интенсивлашдаги ва халқ хўжалигини қайта қуроллантиришдаги белгиловчилик ролини эътиборга олиб шу программанинг устунлигини амалда таъминлашдан ҳар қандай чекинишга йўл қўйиб бўлмаслигига эътибор қаратилди. СССР Министрлар Советининг машинасозлик бюроси, СССР Госплани, СССР Фан ва техника давлат комитети, тегишли марказий идоралар ва министрликлар содир бўлган камчиликларнинг сабабларини ўз-ўзини танқид асосида таҳлил этаётганликларини, 1989 йилнинг биринчи ярмида машинасозликни илдам ривожлантиришни ва XIII беш йилликда унинг илмий-ишлаб чиқариш потенциалини замонавий талабларга мувофиқ ҳолга келтиришни таъминлайдиган туб чора-тадбирлар программасини ишлаб чиқаётганликларини Сиёсий бюро эътибор учун қабул этди.

Марказий Комитетнинг Сиёсий бюроси маҳаллий ўз-ўзини бошқариш ва маҳаллий хўжалик тўғрисидаги СССР Қонуни лойиҳасини тайёрлаш қандай бораётганлиги тўғрисида ишчи группанинг ахборотини кўриб чиқди. Келгуси йилнинг биринчи кварталида узил-кесил тайёрланиши лозим бўлган қонун лойиҳасини умумхалқ муҳокамасига қўйиш назарда тутилади. Мажлисда расмий визит билан Совет Иттифоқига келган Хитой Халқ Республикаси ташқи ишлар министри Цянь Цичэнь билан М. С. Горбачевнинг суҳбати ва Э. А. Шеварднадзенинг музокаралари натижалари кўриб чиқилди. Иккала томоннинг куч-ғайратлари туфайли Совет—Хитой муносабатлари иккала қўшни социалистик мамлакат ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни чуқурлаштириш йўлидан муттасил ривожланиб бораётганлиги қайд этилди. Визит якунлари СССР билан ХХР ўртасидаги сиёсий мулоқотда сифат жиҳатдан янги босқич бошланганидан далолат беради. Олий даражадаги Совет—Хитой учрашувини ўтказиш тўғрисида принципиал аҳдлашувга эришилди.

В. А. Медведев бошчилигидаги КПСС делегациясининг Португалия Компартияси XII съездидаги иштироки якунлари кўриб чиқилди. КПСС билан ПКП ўртасида иккала партиянинг ҳозирги замоннинг асосий муаммоларига доир фикрларининг кенг кўламдаги бирлигига асосланадиган мустаҳкам, қардошларча муносабатлар ривожланиб бораётганлиги мамнуният билан қайд этилди. Португалия президенти М. Соареш билан фикрлашувларнинг ижобий характери қайд этилди, бу эса Европадаги халқаро ҳамкорликнинг муҳим элементи сифатида Совет—Португалия мулоқотини давом эттириш муҳимлигини тасдиқлади.

Мажлисда Э. А. Шеварднадзенинг Япония, Филиппин ва КХДРга визити якунлари тўғрисидаги ахбороти тингланди. Япония, Филиппин ва КХДРнинг олий мартабали раҳбарлари Осиё—Тинч океан регионига бевосита тааллуқли бўлган Красноярск ташаббусларини ижобий баҳолаётганликлари ва М. С. Горбачевнинг БМТ Бош Ассамблеяси 43-сессиясида баён этган энг муҳим таклифларини табриклаб, кутиб олаётганликлари қайд этилди.

Токиода бўлиб ўтган суҳбатлар ва маслаҳатлашувлар чоғида СССР билан Япония халқаро вазиятни соғломлаштириш, Совет—Япония муносабатларини яхшилаш жараёнига ҳисса қўшиш ҳамда шу мақсадда сиёсий мулоқотни кенгайтириш, унинг даражасини кўтариш ниятида эканликларини равшан билдирганликлари таъкидлаб ўтилди. Совет Иттифоқининг Япония томони билан биргаликда куч-ғайрат сарфлаб, Япония билан муносабатларни ривожлантириш тарихида янги боб очишга тайёрлиги тасдиқланди. Филиппин раҳбарлари билан бўлиб ўтган фикрлашувлар ва шу фикрлашувлар вақтида эришилган аҳдлашувлар иккала мамлакат ўртасидаги ҳамжиҳатлик ва ҳамкорликни яхшилашга, Совет—Филиппин алоқаларини янада кучайтиришга кўмаклашажаги қайд этилди.

Э. А. Шеварднадзенинг КМП Марказий Комитетининг Бош секретари, КХДР президенти Ким Ир Сен билан суҳбатлари ва шу мамлакатнинг бошқа раҳбарлари билан музокаралари ҳамжиҳатликни чуқурлаштирди, иккала мамлакатнинг дўстона муносабатларини янада мустаҳкамлашга, Корея ярим оролидаги, умуман Осиё—Тинч океан регионидаги кескинликни юмшатиш ва вазиятни умуман яхшилашга эришиш мақсадида ўзаро алоқаларни кучайтиришга интилаётганини намойиш этди.

ҲУРМАТ ОРДЕНИНИНГ ТАСВИРИ

Ҳурмат ордени овал шаклида бўлиб, атрофи эман шоҳлари билан безатилган. Унинг марказида ишчи эркак ва аёл тасвирланган бўлиб, уларнинг чап ва ўнг томонларига «Пролетарии всех стран, соединяйтесь!» сўзлари ёзилган. Байроқлар симметрик равишда жойлаштирилган.

Орденнинг юқори қисмида беш қиррали юлдуз, унинг остида байроқлар фонида «СССР» деган қабариқ ёзув, қуйи қисмида Ўроқ ва Болғанинг қабариқ тасвирлари ҳамда дафна шоҳлари жойлашган.

Байроқлар ва юлдуз ёқутсимон қизил рангга бўялган ва зарҳал ҳошия билан ўралган. Байроқлар дастаси, Ўроқ ва Болға ҳамда ёзувларга тилла суви югуртирилган. Орденнинг дафна ва эман шоҳлари, пастки қисми ҳамда фони оксидланган.

Ҳурмат ордени кумушдан тайёрланади. Унинг бўйи — 46 мм, эни — 32,5 мм. Орден тешигига халқа ўтказилиб, беш қиррали колодкага туташтирилади. Бу колодка товланадиган қалин алвон шойи лента билан қопланган бўлиб, четларига икки қатор зарғалдоқ чизиқ тортилган. Лентанинг эни — 24 миллиметр, чизиқларининг эни 3,5 миллиметрдир.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

«ШАХСАН ЖАСОРАТ КЎРСАТГАНЛИК УЧУН» ОРДЕНИНИНГ ТАСВИРИ

«Шахсан жасорат кўрсатганлик учун» ордени бироз бўртиб чиққан беш қиррали юлдуздан иборат бўлиб, унинг сатҳи таралиб турган нурлар тарзида ясалган. Юлдузнинг ўтмас бурчаклари оралиғида чап томонида эман, ўнг томонида эса дафна шоҳлари жойлаштирилган бўлиб, бу шоҳлар юлдузнинг пастида туташади.

Юлдузнинг марказида қалқон тасвирланган, унинг ўртаси бироз бўртган овал шаклида бўлиб, ҳошия билан ўралган. Қалқоннинг юқори қисмида Ўроқ ва Болға акс эттирилган беш қиррали юлдузча жойлаштирилган. Унинг остида «За личное мужество» сўзлари бўрттириб ёзилган. Қалқоннинг пастки қисмида «СССР» деб ёзилган бўрттирилган лента бор.

Нур таратаётган беш қиррали юлдуз, Ўроқ ва Болға ҳамда ёзувларга олтин суви югуртирилган. Юлдузча ва лента ёқутсимон қизил эмаль билан қопланган ва олтин суви югуртирилган ҳошия билан ўралган. Қалқоннинг четлари оқ эмаль билан қопланган, унинг ички ва ташқи ҳошияларига олтин суви югуртирилган. Эман ва дафна шоҳлари ва қалқоннинг ўртаси оксидланган.

«Шахсан жасорат кўрсатганлик учун» ордени кумушдан ясалади. Орденнинг ҳажми нур таратаётган юлдузнинг бир-бирига қарши қирралари оралиғида 45 миллиметр.

Орден тешигига халқа ўтказилиб, беш қиррали колодкага туташтирилади. Бу колодка товланадиган қалин алвон шойи лента билан қопланган бўлиб, четларига уч қатор оқ чизиқ тортилган. Лентанинг эни 24 миллиметр, чизиқларнинг эни 1 миллиметрдан.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

• 30 ДЕКАБРЬ—СССР ТАШКИЛ ТОПГАН КУН •

МИЛЛАТЛАРАРО МУНОСАБАТЛАР: МУАММОЛАР, ИЗЛАНИШЛАР, ЕЧИМЛАР

[Боши 1-бетда].

СССРдаги миллий давлат тузумининг ҳар қандай формаси фақат шу республикага ном берган миллат эмас, балки барча миллатлар меҳнаткашлари хоҳиш-иродаси ва манфаатларини акс эттиради ва ҳимоя қилади. Совет кишиси қайси иттифоқдош республикада яшамасин, қайси миллатга мансуб бўлмасин, ҳамма ерда у, аввало, ягона ССР Иттифоқи граждани ҳисобланади. Унинг исталган миллий республикада ёки ҳар қандай миллий давлат тузилмаси территориясида ҳуқуқ ва бурчи тенгдир.

Совет Иттифоқи — бизнинг умумий уйимиз. Ва биз унинг пойдеворини, девор ва томини бутун чоралар билан мустаҳкамлашимиз керак, одамларни айириш эмас, бирлаштириш керак.

Сиёсий системани демократлаштириш миллий давлат тузилишида бизнинг кўпмиллатли жамиятимизнинг бугунги шароитини, вазифа ва эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда демократик централизм ва социалистик федерализм принципларини изчил амалга ошириш учун имконият яратиб беради. Бу ерда гап иттифоқдош ва автоном республикалар, автоном область ва округларнинг ҳуқуқий низомлари, ССР Иттифоқи билан иттифоқдош республикалар ҳуқуқ доираларини аниқ белгилаб қўйиш, марказий органларнинг баъзи вазифаларини маҳаллий идораларга беришнинг чегараси, республикаларнинг экономика, социал-маданий тараққиёт, табиатни муҳофаза қилиш соҳасидаги мустақиллиги ва масъулиятини ошириш хусусида бормоқда.

ССР Иттифоқи билан иттифоқдош республикаларнинг ҳуқуқлари нисбати муаммоси Совет давлати тарихида ҳар доим ҳам мувофиқ тарзда ҳал этилавермаган. Ҳаддан ташқари марказлаштириш (50-, 70-йиллар) ҳоллари ҳам, асоссиз равишда бунинг аксини қилиш (50-йилларнинг охири, 60-йилларнинг боши) ҳам бўлган. Шунинг учун гоҳ иттифоқ асосининг мустаҳкамлигига путур етказиб республикалар ҳуқуқларини кенгайтиришга, гоҳ эса кўпмиллатли Совет давлатининг демократик ва федералистик асосига зиён келтириб марказлаштиришни кучайтиришларга барҳам бериш керак.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, республикаларнинг ҳуқуқлари ва бурчларини, мустақиллигини илмий асосланган ҳолда кенгайтириш ССР Иттифоқини заифлаштириш эмас, аксинча мустаҳкамлашга олиб келишини амалиёт кўрсатиб турибди. Бу эса бир томондан республика ва маҳаллий органларнинг ташаббуси ва активлигини оширади, иккинчи томондан ҳокимият юқори қатламини ўзига хос бўлмаган вазифаларни бажаришдан халос этади.

ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАР ЎЗАРО МУНОСАБАТЛАРИНИНГ ДАВЛАТ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

СОВЕТ ФЕДЕРАЦИЯСИ шароитларида иттифоқдош республикалар ўртасида шундай ўзаро муносабатлар вужудга келдики, улар чинакам интернационализм, қардошларча ўзаро ёрдам ва масалаларни ҳал этишда ўзаро ҳамфикрлик билан характерланади. Тенг ҳуқуқлилик принципларига асосланган бу муносабатлар изчил ривожланмоқда ва такомиллашмоқда. Буни Ўзбекистон ССР мисолида ҳам намойиш этиш мумкин.

Ўзбекистон барча иттифоқдош республикаларнинг эътибор ва ғамхўрлигини доимий ҳис этиш билан бирга ўзи ҳам ҳар доим ёрдам қўлини чўзиб келади. Чунончи, РСФСР Ноқоратупроқ зонаси иқтисодий потенциалини оширишга катта улуш қўшмоқда. Республика мелиораторлари, ирригаторлари ва қурувчилари Иваново ва Новгород областларига ёрдам беришаётир. Кўплаб ўзбекистонликлар Сибирь районларини ўзлаштиришда, Тюмень ва БАМ қурилишларида иштирок этмоқдалар.

Иттифоқдош республикаларнинг, айниқса, умумиттифоқ кўламидаги вазифаларни ҳал этишдаги ССР Иттифоқи орқали ўзаро алоқалари бундан буён ҳам сақланиб қолиши зарурлигини таъкидлаш билан бирга шуни ҳам айтиш керакки, бундай бевосита алоқалар тегишли республика ва маҳаллий партия, совет органлари ва жамоат ташкилотлари даражасида ҳозиргидан анча кенг кўламда йўлга қўйилиши зарур. Ўрта Осиё республикалари мақсадга мувофиқ деб ҳисобланган жойларда ўзларининг куч-ғайратлари ва маблағларини бирлаштиришлари, бу билан аввало, шу республикаларга аҳамиятли бўлган биргаликдаги лойиҳаларни амалга оширишлари мумкин.

Келажакда аниқ мақсадларга қаратилган комплекс программаларни ҳал этиш учун давлат бошқарувининг территориал-республикалараро органларини тузиш мумкинлиги ҳам эҳтимолдан холи эмас. Хўжалик ва социал-маданий қурилиш масалаларини ҳал этишни бутун Ўрта Осиё миқёсида бирлаштирадиган органни тузиш мақсадга мувофиқ бўлур эди. Бу орган қамраб олинаётган барча республикаларнинг раҳбар ходимларидан тузиладиган хўжалик ва социал-маданий қурилишни бирлаштирувчи Советдан иборат бўлиши мумкин.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПАРТИЯ ВА ДАВЛАТ ТУЗИЛИШИДА МИЛЛАТЛАРНИНГ ТЕНГ ҲУҚУҚЛИЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ

Республика совет ва бошқа давлат органларида ҳамда жамоат ташкилотларида ҳамма миллатлар ваколатларини тайин қилиб қўйиш миллий муносабатлар масаласида энг муҳим нуқтаи назарлардан биридир. Бу соҳада шундай йўл тутилмоқдаки, раҳбар партия ва совет кадрлари, сайлаб қўйиладиган органлар состави республиканинг миллий структурасини акс эттиради. Партия комитетлари номенклатураси 57 миллат вакилини ўз ичига олади.

Ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Совети депутатлари орасида 19 миллат вакили, Ўзбекистон ССР маҳаллий Советларида эса 50 дан зиёд миллат ва элатларнинг гражданлари бор. Депутатларнинг бундай состави барча халқлар қардошлиги ва дўстлигидан, уларнинг чинакам тенг ҳуқуқли эканлигидан далолат беради, партиянинг ленинча миллий сиёсатига мос бўлиб тушади.

Хўш, бу борада биз айни муддаодаги ечимга эришдикми? Ўйлайманки, йўқ. Партия, совет, касаба союз, хўжалик ва комсомол органлари миллий составини тузиш масаласига бундан буён ҳам жуда эътибор билан, ғамхўрлик ва ҳушёрлик билан муносабатда бўлиш керак.

Республикаларнинг Олий Советлари ва маҳаллий Советлари ўзлари кўпмиллатли бўлиб, давлат бошқарув органларининг худди шундай составини — Министрлар Советини, министрликларни, давлат комитетлари ва бошқа идораларни, маҳаллий Советларнинг ижроия комитетлари ва уларнинг бўлимлари ҳамда бошқармаларини ташкил этадилар. Корхона, бирлашма, муассаса ва ташкилотларга бевосита раҳбарлик қилаётган маъмурий-бошқарув ходимлари ҳам турли миллат вакилларидан иборатдир. Ҳозир республикамизда фақат ягона миллат вакиллари ишлаётган меҳнат коллективи йўқ.

Шундай қилиб, давлат аппаратининг кўпмиллатлилиги биринчидан, унинг обрўси ва самарасини оширади, иккинчидан, ходимлари масъулиятини ошириш, умумхалқ давлат ҳокимияти билан меҳнаткашларнинг янада яқинлашуви омилидир.

Аммо бу муаммонинг ечими ўрин ва лавозимларни фақат миллий аломатларига қараб тақсимлаш деган гап эмас, албатта. Бу масаладаги чинакам интернационализм, аввало, ходимларнинг ишбилармонлик, сиёсий ва маънавий жиҳатларини, миллий муносабатлар соҳасида одиллик принципларини усталик билан қўллай билиш хислатларини назарда тутади. Шу муносабат билан кадрларни танлашда, сайлаб қўйиладиган партия ва совет органлари составини белгилашда регионнинг миллий составини сўзсиз ҳисобга олган ҳолда ахлоқий, сиёсий, ишбилармонлик, интернационаллик хислатларига, одамлар билан ишлай олиш қобилиятини ҳам биринчи ўринга қўймоқ лозим. Раҳбар лавозимларга кишиларни ҳамюртчилик, маҳаллийчилик ва миллатчилик юзасидан кўтаришга қатъий зарба бериш керак. Интернационализм руҳи ҳам марказий, ҳам маҳаллий даражадаги кадрлар сиёсатининг ҳамма соҳаларига чуқур сингдирилган бўлиши зарур.

Партия ва давлат органларининг интернационал тарбия соҳасидаги барча ишлари шундай йўлга қўйилиши керакки, миллатчилик ва шовинизмнинг, маҳаллийчиликнинг ҳар қандай кўринишларига, таъмагирлик кайфиятларига, миллий чеклаш ва такаббурликка кескин зарба берилсин. Шу иллатлар билан боғлиқ ҳамма фактлар партия ва совет органлари томонидан ошкор қилиниши, ленинча миллий сиёсатга зид ва барча миллат ҳамда элатларнинг дўстлиги ва қардошларча ҳамкорлигига путур етказувчи иллат сифатида ялпи қораланиши керак.

МИЛЛИЙ ДАВЛАТ ТУЗИЛИШИ ТАРИХИ ВА ЧЕТ ЭЛ ТАЖРИБАСИНИ ҲИСОБГА ОЛИШ

ҲОЗИР СССРда миллий-давлат тузилиши тарихий тажрибасини чуқурроқ ўрганишнинг назарий ва амалий-сиёсий аҳамияти ортиб бормоқда. Миллий масалани ҳал этиш тажрибасидан миллий муносабатларни такомиллаштиришнинг ҳозирги вазифаларини ҳисобга олган ҳолда фойдаланиш мумкин. Миллий-давлат тузилиши тарихий мазмундаги «оқ доғ»ларни ҳақиқат, партиявийлик, синфийлик позициясида туриб қатъийлик билан йўқотиш зарур. Гап миллий демократия группаларини тузиш, миллий-давлат формаси, блокизм сиёсатидан фойдаланиш масалаларида уларга ён босиш ҳақида бормоқда. Бутуниттифоқ Марказий Ижроия комитети ва РСФСР Халқ Комиссарлари Советининг Туркистон ишлари бўйича партия-совет комиссияси ҳамда РКП(б) Марказий Комитетининг Туркистон бюроси (у 1922 йилда партия Марказий Комитетининг Ўрта Осиё Бюросига айлантирилган ва 1934 йилнинг охиригача ишлаган), Туркистон Компартия Мусулмон бюроси ва унинг миллий секциялари ҳамда ташкилотлари фаолияти ўзининг сифат жиҳатидан янгича ёритилишини талаб этади. Бунинг учун ҳужжатлар тўплами чоп этилса ва унга миллий сиёсат бўйича марказий ва маҳаллий партия ҳамда давлат органлари қарорларидан кўчирмалар, «Миллатлар ҳаёти», «Революция ва миллат», «Янги шарқ» каби 20-, 30-йилларда чиқиб турган нашрлардан публицистик материаллар киритилса мақсадга мувофиқ бўларди.

Совет ҳокимиятининг дастлабки ўн йиллиги даврида давлат органларида ҳам, партия комитетларида ҳам миллий ишлар бўйича махсус орган бўларди. Бундай органларни тузиш анъанаси ҳозир қайта туғиляпти. Ҳамма миллатлар вакилларининг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини таъминлай оладиган органларнинг яхлит системаси керак. СССР Олий Советининг Миллатлар Совети бу системада бошчилик мавқеини эгаллаши, унинг фаолияти эса ошкора, ҳамма учун қулай ва демократик бўлиши керак.

Аммо Миллатлар Советининг барча миллатлар гражданлари ҳуқуқларини таъминлаш борасидаги ишлари юзасидан бугунги кунда бирорта амалий мисол йўқ. Миллатлар Советининг миллий муаммолар билан шу пайтгача лозим даражада шуғулланмаганлигини, унинг ишида функционал эгасизлик, Иттифоқ Совети ишини шунчаки такрорлаш ўрнашиб қолганлигини афсус билан эътироф этиш керак. Гап фақат Миллатлар Советининг мажлисларида миллий муносабатлар масаласи махсус муҳокама қилинмаганлигида эмас, балки унинг составида ҳатто шу масала юзасидан депутатлик комиссиясининг йўқлигида ва яна умумиттифоқ муаммоларини муҳокама қилишда уларнинг миллий ва миллатлараро томонлари жуда суст ҳисобга олиниши ва кўриб чиқилишидадир. Миллий сиёсатни ишлаб чиқиш ва амалда жорий этишда, бу сиёсатнинг республикаларда ва жойларда тўғри қўлланишини назорат қилишда, юз берадиган мураккаб ва ўткир масалаларни ҳал этишда депутатларнинг актив амалий иштироклари йўлга қўйилмаган. СССР Марказий Ижроия Комитетининг Миллатлар Совети ва Президиумининг, шунингдек, республика, ўлка ва область ижроия комитетлари қошидаги энг камчилик бўлимларининг қимматли тажрибалари Миллатлар Совети фаолиятини тубдан қайта қуришда таянч хизматини ўташи мумкин.

СССР Олий Совети Миллатлар Совети қошида миллатлараро муносабатларни комплекс ўрганадиган илмий-тадқиқот институтини ташкил этиш тўғрисидаги таклифни ҳар томонлама қўллаб-қувватласа арзийди. У мамлакатнинг барча илмий муассасаларида миллий масалалар бўйича олиб борилаётган тадқиқотларни уйғунлаштирувчи марказ бўлиб қолмоғи керак. Олимлар ва тажрибакорларнинг миллатлараро муносабатларни такомиллаштиришга оид ҳамма илмий-амалий тавсияларини шу институтда умумлаштириш мўлжалланади. Бундан ташқари институт турли давлат органлари ва жамоат ташкилотларига ҳужжатлар, ёзма хулосалар, ҳисобот маълумотлари ва бошқа материаллар талаб қилиб мурожаат этиш ҳуқуқига эга бўлиши керак. Институт тавсиялари Миллатлар Совети мажлисларида албатта, кўриб чиқиладиган бўлса, миллий муносабатлар тўғрисидаги статистика маълумотлари тўпламини мунтазам босиб чиқариб туришга раҳбарликни ҳам институт ўз қўлига олса дуруст бўларди.

Миллий муносабатлар соҳасидаги ҳозирги статистикани тўлиқ ва ҳамма учун очиқ деб айта олмаймиз. Бу ҳақда кўп гапирилди. Миллий тараққиётга тааллуқли ҳамма рақамли маълумотларни ўз ичига олган статистика тўпламларини чиқариб туриш табиий етилган заруратдир. Бундай тўпламлар ҳаётнинг ҳамма соҳаларидаги миллий жиҳатларни акс эттириши керак. Бу ерда гап аҳолининг кўчирилиши, турли миллат вакилларининг бирга оила қуриши, советларнинг, бошқа давлат органлари ва жамоат ташкилотларининг, ишчилар синфи ва колхозчи деҳқонларнинг, зиёлиларнинг миллий составы ҳақида бормоқда. Шунингдек, статистика тўпламларида миллий мактабларнинг сони, уларнинг жойлашган ўринлари ва қайси миллатга хизмат қилаётганлиги тўғрисидаги маълумотлар ҳам бўлиши керак. Ҳамма олий ўқув юртларидаги студентларнинг, савдо, маиший хизмат, умумий овқатланиш ва маориф соҳаларида ишлаётган ва ижтимоий фойдали меҳнат билан шуғулланмаётган шахсларнинг миллий составини аниқлаш ҳам муҳимдир. Юристлар учун эса жазога ҳукм қилинганларнинг миллий составини ҳамда содир қилган жиноятларининг турларини билиш фойдалидир. Керак бўладиган бундай муҳим маълумотлар рўйхатини давом эттираверишмумкин. 20-, 30-йилларда эълон қилинган статистика маълумотларида буларга кенг ўрин бериларди (ўтган йиллар тажрибасининг тадқиқи шуни кўрсатди).

Миллий муносабатларни статистик ўрганиш миллий характерларни, миллатларнинг аҳвол-руҳиятини, майл ва лаёқатини белгилаш имконини берган бўлур эди. Бунда ҳеч қандай бемаънилик, бузиқилик йўқ, балки ҳақиқатни билиш, англаш истаги бор, холос. Статистика эса миллий муносабатларни бошқариб туриш учун фанга аниқ маълумот беради.

Миллатлараро муносабатларни такомиллаштиришнинг ҳозирги вазифаларини ҳал этишда фақат ўзимизнинг тарихий тажрибамизнигина эмас, балки чет эллардаги миллий-давлат тузилиши тажрибаларини ҳам ҳисобга олиш керак. Бунда Ғарбий Европа мамлакатлари адабиёти ва тажрибасида меҳнаткашларни ёқлаш, ҳимоя қилишга оид нимаики бўлса, албатта олмоқ керак, деган ленинча кўрсатмага амал қилиш зарур.

Бироқ, миллий муаммоларни ҳал этишда ҳозирча чет эл тажрибалари (ҳам салбий, ҳам ижобий) яхши ҳисобга олинмаётганлиги сезилиб турибди. Бу борада чет эл социалистик ва капиталистик мамлакатларнинг миллий-давлат тузуми тажрибаларини чуқур тадқиқ қилиш масаласини ўртага қўйиш ўринлидир. Бу жуда қулай иш. Аммо, таъкидлаш керакки, чет эл тажрибасини ўрганиш уни қабул қилишга олиб келиши шарт эмас, унинг илмий қарашларни кенгайтириши, миллатлараро муносабатларни ҳал этишда янада кенгроқ ёндашишга ўргатиши муҳимдир.

МИЛЛАТЛАРАРО МУНОСАБАТЛАРНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

ҲАДДАН ЗИЁД марказлаштириш кейинги икки ўн йилликда қонунлар яратиш соҳасида ҳам кучайди. Муҳим норматив актлар ССР Иттифоқи миқёсида қабул қилинди. Бунинг устига республикаларнинг конституциялари ва кодекслари ҳамма иттифоқдош республикаларда социал-иқтисодий шароитларни тўла бирхиллаштириш мумкинлигидан келиб чиқиб, миллий хусусиятлар етарлича ҳисобга олинмай, бир қолипда тузилди. Бу тақлид қонунлаштириш миллий ўз-ўзини англаш ҳиссини, мустақиллик ва ташаббусни мустаҳкамламайди, миллатлараро муносабатларни тартибга солишда бузилишларга олиб келади. Шу муносабат билан қонунларни бирхиллаштирмай регионлаштириб чиқариш, унинг ҳар бир республикадаги социал-иқтисодий ва маданий ҳаёт ҳақиқатига мослаштирилиши, унда тараққиётда нималарга эришилган бўлса борлигича акс этиши масалаларини ўйлаб кўриш мақсадга мувофиқ кўринади.

Миллатлараро муносабатларнинг қонуний асосларини мустаҳкамлаш чораларини кўриш муҳим ишдир. Бу — мамлакатдаги миллатлар ва элатлар ўртасидаги, ССР Иттифоқи билан иттифоқдош ва автоном республикалар ўртасидаги ўзаро муносабатларни қонун билан тартибга солиш керак деган сўз. Шу мақсадларда совет федерацияси тўғрисида қонун ишлаб чиқиб қабул қилиш, унда миллий-давлат тузилиши тўғрисидаги конституцион нормалар, яна ҳам аниқ қилиб айтадиган бўлсак федерацияни тузиш принциплари ССР Иттифоқи билан иттифоқдош республикалар ҳуқуқларининг нисбати, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг, автоном область ва автоном округларнинг ҳуқуқий статуслари, миллий низоларни ўт олдирганлик учун, ирқий ёки миллий устунликни тарғиб қилганлик учун жавобгарлик масалалари равшанлаштирилиши ва ривожлантирилиши айни муддао бўлур эди. СССР халқлари тилларининг эркин ривожланиши ва тенг асосда фойдаланилиши тўғрисида СССР Қонуни лойиҳасини тайёрлаш ҳам моҳияти жиҳатидан муҳим ишдир.

Ўзларининг миллий-давлат бўлинмаларидан ташқарида яшаётган ёки бундай бўлинмаси умуман йўқ бўлган совет гражданларининг миллий-маданий талабларини амалга оширишни қонуний гарантиялаб қўйиш масаласи кун тартибида турибди. Миллий районлар ва қишлоқ Советлари қонуний статусларининг тикланиши, миллий группалар қонуний (шу жумладан уларнинг давлат органларида ваколатлари бўлиши, она тилларида ўқитиш, миллий маданиятларини ривожлантириш тўғрисидаги) статусларининг белгилаб қўйилиши миллий группалар тўғрисида Қонун ёки майда миллатлар тўғрисида Қонун қабул қилиш зарурлигини холисона талаб этаётир. В. И. Лениннинг таърифи билан айтганда миллий озчилик ҳуқуқини муҳофаза қилиш муаммосини изчил демократик, давлатлар тенг ҳуқуқлилиги принципидан чекинмайдиган умумдавлат қонунини чиқариш билан ҳал этиш мумкин.

Миллий-маъмурий бўлинишнинг формаси сифатидаги миллий районлар ва қишлоқ Советлари 20-, 30-йилларда СССРнинг турли қисмларида 5 мингдан зиёд, шу жумладан Ўзбекистонда Хўжанд тожик округи ва 600 дан кўпроқ қишлоқ Советлари бўлган эди. Аммо ҳозирги қонунлар бундай миллий мавжудлик формасини алоҳида ажратмайди, уларнинг сиёсий-ҳуқуқий низомларини белгилаб бермайди.

Албатта, бу ва бошқа қонуний қўшимчалар СССР Конституцияси, иттифоқдош ва автоном республикалар Конституцияларига зарур ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилишини талаб этади. Бу қонунийдир. Негаки, ягона иттифоқ давлати доирасидаги миллий-давлат тузилмаларининг ўзаро муносабатлари ва фаолиятлари фақат ҳуқуқий асосларга қурилмоғи керак. ССР Иттифоқи ҳуқуқий асосларининг мустаҳкамланиши ва ривожланиши — социалистик ҳуқуқий давлатни шакллантириш йўлидаги муҳим қадамдир.

700412 СЧЁТИГА

✦ АРМАНИСТОН халқи бошига тушган мусибатта Чирчиқдаги «Узбекхиммаш» заводи ветеранлари ҳам бефарқ қарамадилар. Ветеранларнинг бўлиб ўтган мажлисида қардош республика аҳолисига ёрдам беришга қарор қилинди. Бир соат мобайнида 744 сўм тўпланди. Бундан ташқари ветеранлар жангчи интернационалистлар ёдгорлигига ҳам 307 сўм ажратдилар.

✦ «ЭЛЕКТРОХИМПРОМ» ишлаб чиқариш бирлашмаси карбамит цехи коллективи ҳам Арманистон меҳнаткашларига моддий ёрдам бериш таклифи билан чиқди. Коллектив бир кунлик иш ҳақини 700412 счетига ўтказди.

Р. УСМОНОВА.

✦ ЎЗБЕКИСТОН ССР санъат музейи ходимлари бир кунлик иш ҳақлари — 500 сўмни ҳамда ушбу музей томошабинлари тўплаган 60 сўмни ёрдам фондига ўтказдилар.

Т. ҚОДИРОВ.

✦ РЕСПУБЛИКА кийим моделлари уйи коллективи ҳам бир кунлик иш ҳақини ёрдам фондига ўтказди.

Шунингдек, корхонанинг маданий-маиший фондидан 10 минг сўм маблағ 700412 счётига ажратилди.

З. ЖЎРАЕВА.

* * *

✦ Арманистонда рўй берган зилзиладан сўнг область ички ишлар бошқармасида ҳам қардош халққа кўмак кўрсатиш бўйича штаб тузилган эди. Штаб актив фаолият кўрсатмоқда. Ички ишлар бошқармаси коллективи икки кунлик иш ҳақларини 700412 счетга ўтказдилар. Жиноят қидирув бўлимининг терговчиси Раҳим Комилжонов шахсий жамғармасидан 200 сўм, ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасалари бўлим бошлиғи А. Циганов 120 сўм, ҳайдовчи Сидоренко 100 сўм пул жўнатдилар. Бошқарма бошлиғининг ўринбосари А. Лисунов эса отпуска пули, яъни 450 сўмни ёрдам фондига ўтказди.

Ички ишлар бошқармаси ходимларидан 300 нафардан кўп киши бошпанасиз қолган болаларни ўз тарбияларига олиш истагини билдирдилар. Кўплаб ходимлар эса зилзила рўй берган жойда ишлашга аҳд қилганликларини айтишди. Ҳозирча 2 киши — давлат автомобиль инспекцияси йўл-патруль хизмати катта инспекторлари С. Асқаров ва Р. Холиқовлар Ленинаканда хизмат қилмоқдалар.

Область ички ишлар бошқармаси хизматчилари шу кунгача ҳаммаси бўлиб 122 минг сўмни қардош халққа ёрдам учун тегишли счетга ўтказдилар.

М. МИРСОВУРОВ,
область ички ишлар бошқармаси матбуот маркази группасининг катта инспектори, ички ишлар майори.

ХЎЖАЛИК ЮРИТИШНИ ЎРГАНАЙЛИК

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА ЯНГИ ХЎЖАЛИК МЕХАНИЗМИНИ ЖОРИЙ ЭТИШГА БАҒИШЛАНГАН ОБЛАСТЬ АМАЛИЙ СЕМИНАРИДАН

ОБЛАСТЬ агросаноат комитети раҳбарлари, мутахассислари, район партия комитетларининг биринчи секретарлари, РАПО раислари, уларнинг экономика ишлари бўйича ўринбосарлари, ижара пудрати ва меҳнатни ташкил этишнинг бошқа илғор усуллари дадил қўлланилаётган колхоз-совхозларнинг раҳбарлари иштирок этган бу семинарни ўтказишдан мақсад қишлоқ хўжалигида меҳнатни янгича ташкил этиш, прогрессив усулларни ишлаб чиқаришга жорий этишнинг амалий натижаларини кўрсатишдан, илғор тажрибаларни оммалаштиришдан иборат эди.

— Ҳозир кун тартибида битта асосий масала турибди. — деди семинарни очар экан область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мирқосимов. — Қандай қилиб қишлоқ районларининг, колхоз-совхозларнинг экономикасини, умуман қишлоқ меҳнаткашлари ҳаётини ўзгартириш, уларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш мумкин? Нега бир хил шароит, бир хил таъминотга, қувватга эга бўлган хўжаликларда иқтисодий кўрсаткичлар, халқнинг ҳаёти ҳар хил? Бугун биз ана шуларни узил-кесил ҳал қилиб олишимиз, яъни ҳар бир хўжаликда жиддий ўзгаришлар ясашимиз шарт. Чунки, ҳаёт шуни тақозо қилмоқда. Энг муҳими бунга ишни оқилона, тўғри ташкил этиш туфайли эришиш мумкинлигини бир қатор хўжаликлар исботладилар. Ана шундай хўжаликлардан бири Ўрта Чирчиқ районидаги Ким Пен Хва номли колхоздир. Шунинг учун биз сизни бу колхозга таклиф этдик. Бугун ҳаммамиз хўжаликда амалга оширилаётган ишлар билан танишамиз. Тажрибанинг йўл-йўриқларини ўрганамиз.

Бундан уч йил бурун колхозда пахта қуритиш цехи ишга туширилди. Ҳозир мана шу янгилик туфайли хўжалик йилига қўшимча юз минг сўмга яқин даромад қилаяпти. Колхоз раиси Турғун Мадиёров семинар иштирокчиларини ана шу цех билан таништирди.

— 1986 йилда йиғим-терим мавсуми бошланишидан олдин хўжаликда пахта қуритадиган майдон тайёрлашни режаладик, — дейди Т. Мадиёров. — Шу хусусда мутахассислар билан гаплашдик. Улар цех қуришни тавсия қилишди. Шундай қилиб, Бектемир пахта тозалаш заводига бориб металлоломга ташлаб юборилган барабан ва пахтани ҳас-чўпдан тозалайдиган ускуналардан беш-олтитасини олиб келдик. Бу ускуналарни ўз кучимиз билан ремонт қилдик. Цех икки ойда ишга туширилди. Колхозга 20 минг сўмга тушди. Самаралари ҳақида фақат қувониб гапириш мумкин. Биринчидан, 11 та пахта чувийдиган механизмдан ва уларда ишлайдиган 90 кишидан воз кечдик.

Цех иши қандай йўлга қўйилди? Ҳамма бригадаларда терилган пахта марказлашган усулда бу ерга олиб келинади. Барабанда 10 тоннагача пахтани бир йўла қуритиш мумкин. Шундан сўнг қуритилган хом ашё тозаланиб, ортувчи механизмлардан тўғри прицепга тушади. Бир сменада цехда бор-йўғи олти киши меҳнат қилади. Йиғим-терим кезларида иш уч сменада ташкил этилади. Демак, ремонтчи-механик ва ёрдамчилар билан биргаликда узоғи билан 21—23 киши барча бригадалардан олиб келинган ҳосилни саранжомлаб пахта пунктига етказиб берилишини таъминламоқда.

— Қаранг, оддий қўлбола усулда қурилган битта цехнинг самараси қанчалик юқори бўлаяпти, — қўшимча қилди М. М. Мирқосимов. — Илгари ҳам, ҳозир ҳам бизда пахта етиштирувчи билан қабул қилувчилар ўртасида «жанг» боради. Етиштирувчи иложи борича хом ашёни юқори сортга топшириш пайидан бўлса, тайёрловчи ҳам энидан, ҳам бўйидан уриш учун курашади. Чунки, бу икки томонда умумийлик йўқ. Энди бундай ишларга барҳам бериш керак. Уларнинг алоқасини бир мақсадга йўналтириш лозим. Ҳар бир хўжалик имкони борича ўзи етиштирган пахтани ўзи қайта ишлаб, шартнома бўйича пахта заводларига топширсин. Шунда фойда тўлиқ ўзиники бўлади. Ҳозирча мана шу сингари цехни қуриб олиш ҳам қийин эмас, деб ўйлайман.

Маҳсулотларни саралаб топшириш сабзавотчиликда ҳам катта муаммо бўлиб қолинаётгани ҳақида тўхталинди. Дарҳақиқат йилига ностандарт, деб қабул қилинмаган 300 минг тонна сабзавот исроф бўлар экан. Бунга барҳам бериш учун сабзавоткор хўжаликларда ҳам саралаш цехлари қуриш, ностандарт маҳсулотларни эса колхоз-совхозларнинг ўзида қайта ишлаш мумкин эмасми? Ҳозир йирик-йирик заводлар ҳақида бош қотиравермасдан, кичик-кичик, хўжаликларнинг ўзига мос цехлар қуриб ишни ривожлантириш керак.

Пахта қуритиш цехига туташ яна бир бино қад кўтаряпти. Бу янги тегирмонда омухта ем тайёрланади. Колхоз раисининг ҳисоб-китобига қараганда келгуси йилиёқ ана шу тегирмонда омухта ем тайёрлаш ҳисобига 300 минг сўм фойда олиш кўзда тутилмоқда. Семинар иштирокчиларидан савол тушди:

— Хўш, омухта ем тайёрлаш учун хом ашёни қаердан оласизлар?

— Бунинг ғамини еб қўйганмиз. 1989 йилиёқ буғдой ва маккажўхори майдонларини кенгайтирамиз. Бу иш пахта ва озуқа экинларини алмашлаб экишни тўлдириш ҳисобига амалга оширилади.

1988 йилнинг 1 июлидан бошлаб бу хўжалик фермасида иш тўлиқ ижара пудрати усулида олиб борилмоқда. Сут-товар фермасида ижара кооперативининг раиси Николай Лян семинар иштирокчиларини эришилаётган натижалар билан, янги усулнинг моҳияти билан таништирди.

— Аввало, одамларни бу усулга тайёрладик. Ишнинг моҳиятини тушунтирдик. Ҳар бири 7 кишидан иборат учта звено туздик. Соғувчиларимизнинг ўзлари ёпиқ овоз бериш йўли билан кооператив раҳбарларини ва мутахассисларини сайлашди. Хўш, янги усул қандай самара берди? Фермада қисқа вақт ичидаёқ 24 кишини камайтирдик. 1 центнер сут етиштириш учун илгарилари 29—30 сўм сарфланган бўлса, ҳозир 23—24 сўм кетаяпти. Ҳар бош қорамолни кунига 650 граммгача семиртиришга эришаяпмиз. Бошқача қилиб айтганда бир центнер гўшт 316 сўмдан 136 сўмга туширилди. Қорамоллар маҳсулдорлиги кескин ошди.

Шу куни семинар иштирокчилари колхознинг механизация цехи билан ҳам танишдилар.

— Хўжалигимизда ҳар бир машина ёки тракторнинг ўз эгаси бор, — дейди колхоз раиси. — Улар ўз техникасини қанчалик кам сарф-харажат билан узоқ ишлатсалар, шунча кўп ҳақ олишади. Шунинг учун механизаторларимиз ва шофёрларимиз техник қаровни ўрнига қўйишади. Иложи борича кам сарф билан кўпроқ иш бажаришга, бекор юрмасликка ҳаракат қилишади. Техникадан фойдаланишда шахсий хўжалик ҳисоби усулининг ҳаммага маъқул системаси ишлаб чиқилди.

Шундай таклиф тушди. Бу колхознинг техникани сақлаш ва фойдаланишдаги тажрибасини 1989 йил 1 январидан бошлаб областдаги барча колхоз-совхозда оммалаштириш керак.

Қишлоқда социал, маданий-маиший масалаларни ҳал қилиш ҳам ўткирлашиб бораяпти. Шунинг учун семинарда фақат ишлаб чиқариш билан боғлиқ масалалар ҳақида гапирилмасдан қишлоқда уй-жой қуриш, социал, маданий-маиший биноларни кенгайтириш масалаларини ҳал этиш бўйича ҳам фикрлар алмашинилди. Семинар иштирокчилари Ким Пен Хва номли колхозда қурилаётган янги уй-жойларни бориб кўрдилар. 1988 йилда колхозда 12 та уй-жой бунёд этилди, келгуси йилда эса 20 та янги уй қуриш мўлжалланмоқда. Хўжаликда хоҳлаганларга ўзлари қуриб олиши учун ер участкалари берилмоқда.

Областимизда қишлоқлар аҳолисини уй-жой билан таъминлаш масаласини 1990 йилгача тўлиқ ҳал этиш кўндаланг қилиб қўйилган. Бунда ҳар қандай илғор тажриба ва усулдан фойдаланиш керак. Агар ким ўзи уй қуриб оламан, деса тўхтатмасдан ер бериш лозим. Ер одамларники. Ҳеч бўлмаса уларга уй қуриш учун мана шу ерни беролмасак, бу уят-ку, ахир.

— Мана, ўз кўзингиз билан Ким Пен Хва номли колхоздаги муваффақиятларни кўрдингиз, — деди семинарда сўзга чиққан ВАСХНИЛ академиги, ВАСХНИЛнинг Ўрта Осиё қишлоқ хўжалиги экономикаси илмий-текшириш институтининг директори С. Н. Усмонов. — Бу ютуқларга аввало колхоз раиси ва меҳнаткашларнинг янгиликка интилиши туфайли эришилмоқда. Икки йилдан буён институтимиз билан колхоз доимий алоқа қилиб келаяпти. Бу ердаги ишларни мен қисқача шундай баҳолайман. Колхозда ер ҳам, чорва ҳам ўз эгасини топди. Бугунги семинарга йиғилишимиздан мақсад Ким Пен Хва номли колхознинг тажрибаси билан танишишдан иборат эмас, балки буни ҳар бир хўжаликда оммалаштиришдан иборат. Бизнинг институтимиз ходимлари областдаги ҳар қандай хўжаликка ёрдам беришга тайёрдирлар.

Шу куни тушдан кейин семинар иштирокчилари Оҳангарон районидаги Ворошилов номли совхозда бўлдилар. Бу совхозда 1988 йил бошидан буён меҳнатни ташкил этишнинг ижара пудрати усули қўлланилиб, салмоқли натижаларга эришилмоқда. Бу ердаги йиғилишда биринчи бўлиб «Ангрен» совхозининг ижарачи чўпони Абдували Холтўраев сўзга чиқди.

— Шу йил бошида совхоз дирекцияси билан шартнома тузиб 4900 бош қўйни ижарага олдим, — деди у. — Менга ота-онам, ака-укаларим ёрдам беришяпти. Эришилган натижалар қувончли бўлди. Ҳар бир бош қўйдан 3 килограммдан жун қирқиб олдик. Ҳар юз бош совлиқдан 95 тадан қўзи ўстиришга қолдирилди. Ҳар бир она совлиқ ҳисобига 50 сўмдан соф даромад олинди. Бошқача қилиб айтганда 1987 йилнинг шу даврига нисбатан ҳар бош она совлиқ ҳисобига 22 сўм кўп даромад қилдик. Моддий манфаатдорлигимиз ҳам кескин ошди.

— Хўжаликда социал масалаларни ҳал этиш учун сиз қандай ҳисса қўшаяпсиз?

— Ҳиссамиз салмоқли. Масалан, 1 килограмм жунни совхозимиз давлатга 10 сўмдан сотса, биздан 5 сўмдан харид қилиб олади. Ёки бўлмаса қўйларни 1 килограмм семиртирилганлиги учун 1 сўму 30 тийин ҳақ тўлашади. Давлатга эса хўжалик 1 сўм 80 тийиндан сотади. Демак, ижара пудрати усулида ҳар икки томон баб-баравар манфаат кўраяпти.

Бу тажрибага Паркент ва Бўстонлиқ районларининг мутахассислари ва раҳбарлари нима дейишар экан? Ахир бу районларда қўйчилик ҳамон зарарли тармоқ бўлиб қолаяпти!

Ворошилов номли совхознинг сабзавотчиликда меҳнат қилаётган ижара коллективининг бошлиғи Неъмат Хўжабоев ҳам деҳқончиликда янги усулнинг самаралари ҳақида тўхталди.

— Биз 31 киши 29 гектар ерда сабзавот етиштирдик. Шартномадагидан 1,5 баробар кўп ҳосил олдик. Ижаранинг шахсан менга маъқул бўлган энг муҳим томони шу бўлдики, киши эркин ҳаракат қилар экан. Деҳқон учун эса мустақиллик бу жуда катта имконият. Кўриб турибсиз коллективимиз бир мунча катта. Шунинг учун юзага келган ҳар хил масалаларни ҳал этиш учун бригадада ижара Советини туздик. Барча муаммоларни мана шу Совет аъзолари ҳал қилишади. Одамларга меҳнатдаги иштирокига қараб ҳақ тўладик.

1989 йилда 121 гектар ерни ижарага олаяпмиз. Савол туғилиши мумкин. Нега энди бирдан деярли 100 гектар ер кўп олаяпсизлар, деган. Бунинг сабаби шуки, агар биз 29 гектар ерда сурункали деҳқончилик қилсак, алмашлаб экиш технологияси бузилиб, ерни ишдан чиқариб қўйишимиз мумкин экан.

Ворошилов номли совхоз директори Соғлом Болошов хўжаликда ижара туфайли эришилган натижалар тўғрисида тўхталар экан, шундай деди:

— Ҳеч нарса бирдан юзага келмайди. Биз ҳам меҳнатни ташкил этишнинг ижара пудратини жорий этишдан олдин 2 йил бригада пудратида иш юритдик. Секин аста одамларимизни ижара усулига тайёрладик. Албатта, бир йилда ернинг унумдорлигини ёки чорва маҳсулдорлигини кескин кўтариш мумкин эмас. Лекин ана шу қисқа муддат ҳам танланган йўл тўғрилигини кўрсатди. Хуллас ижара пудрати нима берди: биринчидан бошқарув аппаратидан 174 кишини қисқартирдик. Мавжуд 7 та бўлимни бутунлай йўқ қилдик. Бир йилда маҳсулот етиштиришга кетадиган сарф харажатни 1987 йилдагига нисбатан 800 минг сўм камайтирдик. Рентабеллик 6 процент ошди.

С. Болошов совхозда ташкил этилган кооператив ёрдамчи хўжаликлар тўғрисида ҳам тўхталди. Ҳозир бу ерда шпаллер тайёрлаш, блокли ғишт қуйиладиган цехлар тўла қувват билан ишлаб турибди.

— Лекин мана шу кооперативларнинг ҳаммасидан ҳам тўлиқ фойдалана олмаяпмиз,— деди совхоз директори. —Масалан, бизнинг хўжалигимизда аҳолини нон билан таъминлаш масаласи яхши эмас эди. Шуни ҳисобга олиб, нон тайёрлайдиган цех қурдик. Бу ерга Ангрен нон заводида ишлатилиб бўлинган, ташлаб юборилган асбоб-ускуналарни ўрнатиб, ишга туширдик. Цехда 22 хилгача нон маҳсулотлари тайёрлаётган эдилар. Халқимиз жуда хурсанд эди. Лекин бу цехни тўхтатиб қўйишга гўёри келаяпти. Сабаби нон ёпиш учун хом ашё — ун йўқ. Қаерга мурожаат қилсак, цехни бизнинг ихтиёримизга ўтказсангиз, ёрдам берамиз, дейишади. Буни қандай тушуниш керак? Ахир бу цехни ўзимиз, ўз кучимиз билан кўтариб, металломга ташланган асбоб-ускуналарни тиклаган бўлсак, нега энди бировга беришимиз керак. Ахир бу тайёрга, айёрлик эмасми?!

— Семинар, илғор тажрибалар, сўзга чиққан ўртоқларнинг гаплари шуни кўрсатдики, қишлоқда меҳнатни янгича ташкил этиш, бугунги кунда областда кўндаланг бўлиб турган жуда кўп муаммоларни бир йўла ҳал қилиш мумкинлигини кўрсатмоқда, — деди семинарни якунлаётиб М. М. Мирқосимов. — Дарҳақиқат бугун бизнинг олдимизда битта йўл турибди. Озиқ-овқат программасини тезроқ ҳал этамиз, қишлоқ хўжалигида, колхоз ва совхозларда ишни тубдан қайта қурамиз. Ана шундагина асосий вазифани бажарган бўламиз.

Ф. МУҲИДДИНОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ЛУҚМА

БЕНЗИНСИЗ ҚОЛГАН ҚОРБОБО

Ҳамманинг нигоҳи эшикда. Ҳамза районидаги 155-мактабнинг ўқувчилари «кооператив» қорбобони орзиқиб кутишмоқда. Мактаб олдидан машина ўтса улар деразага тикилишиб «Қорбобо келди!» деб суюнишади. Келишилган вақт— соат 11 дан ўтгандан сўнг уларнинг ҳам, Янги йил тантанасини фарзандлари билан баҳам кўриш учун келган ота-оналарнинг ҳам умидлари сўна бошлади. Қорбобо келишини бир соат кутишганидан сўнг тоқатлари тоқ бўлган ота-оналар область комсомол комитети ҳузурида ташкил этилган «Диёр» ёшлар муаммоларини ўрганиш координацион марказига қўнғироқ қилишди.

— Биласизми, муаммо чиқиб қолди,— совуқ овоз эшитилди телефондан. — Бензин йўқлиги учун машиналар йўлга чиқа олмади. Энди Қорбобони кутманглар.

Тарвузлари қўлтиғидан тушган болалар, ота-оналарнинг аҳволини тасвирлаб ўтирмаймиз. Энг мушкули Қорбобонинг, тўғрироғи болалар учун Янги йил байрамини ташкил қилишни зиммасига олган «Диёр»нинг алдамчилигини ўқувчиларга қандай тушунтиришда эди. Ахир буюртма қабул қилинаётганда бу марказнинг ходимлари 29 декабрда Қорбобога буюртмалар кам эканлигини айтиб, Янги йил даракчиси албатта мактабга боришини қайта-қайта ваъда қилишган эди-ку! Қорбобонинг бориши учун буюртма ва нақд пул олишганидан кейин бензин ҳақида илгарироқ қайғуриш керак эмасмиди?

Ўқувчиларга юз берган воқеани айтдик. Очиғи умидлари пучга чиққан болаларнинг кўзларига тик боқиш осон эмасди. Чунки серқатнов кўчалардан бетўхтов ўтиб турган ҳамма машинага ёнилғи топилган бир пайтда Қорбобонинг бензинсиз қолганлиги таажжубланарли эди.

«Диёр» эса ҳамон буюртмалар олиб ваъдани қуюқ қилмоқда. Янги йил байрамида у ҳали қанча ўқувчиларни алдар экан?

А. НОСИРОВА.

✦ Янги йил арафасида шаҳримизнинг кўпгина маданият саройлари ҳамда уйларида Янги йил арча байрамлари ўтказилмоқда. Уларда моҳир цирк артистлари, актёрлар кичкинтойларга қизиқарли томошалар кўрсатмоқдалар. Ана шундай байрамлардан бири Тошкентдаги темирйўлчилар маданият саройида ҳам бошланди. Унда «Серпантин» болалар музыкали театри артистлари Янги йил программасини намойиш этишмоқда. Айниқса, арча атрофида Қорбобо, Қорқиз ва бошқа кўпгина эртак қаҳрамонларининг чиқишлари кичкинтойларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

СУРАТДА: Темирйўлчилар маданият саройидаги Янги йил арча байрамида.

Р. Альбеков фотоси.

Бу ҳақда XXIII Тошкент область партия конференциясида гапирилган эди

ФОЙДА ЎРНИГА ЗАРАР КЎРАЁТГАНЛАР

Ёки ўз фаолиятида хўжасизликка йўл қўйиб, эндиликда синиш олдида турган корхоналар ҳақида

ОБЛАСТЬ агросаноат комплекси учун бу йил муваффақиятли бўлди, деб айтиш мумкин. Пахта тайёрлаш, деҳқончиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштириш планлари бажарилди. Область экономикасининг ривожланиш суръатлари янада юқорироқ бўлиши мумкин эди. Айрим корхоналар, ташкилотлар ва хўжаликлар меҳнатни ташкил этишнинг прогрессив формаларини суст жорий қилаётгани, ишлаб чиқариш масалаларини ҳал қилишда ўзларига бериб қўйилган мустақилликдан кўнгилдагидек фойдаланмаётганликлари бунга халақит бермоқда.

Корхоналар, ташкилотлар, колхозлар ва совхозлар янги йилдан ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплаш шароитларида ишлашга ўтишлари керак. Бунинг учун икки йиллик тайёргарлик босқичи орқада қолди. Шу вақтда, биринчи навбатда, молиявий фаолиятни ҳисоблаш ва ҳисоботлаш тартибини йўлга қўйиш, мавжуд оборот маблағларини аниқлаш, маҳсулот етказиб берувчилардан бўлган қарзни узиш керак эди. Шундай қилинганда янги йилдан агросаноат банклари билан амалий шерикчилик йўлга қўйилиши мумкин эди.

Шуни айтиш керакки, кўпчилик ташкилотлар вақтни бекор ўтказишмади. Лекин шунга қарамай, шу йилнинг 1 декабригача 2 колхоз, 16 совхоз, 11 қайта ишлаш саноати корхоналари, 30 дан ортиқ пудратчи-қурилиш ташкилотлари ва бошқалар банкдан муддати ўтиб кетган 106 миллион сўм қарз бўлиб қолдилар. Бундан ташқари 14 колхоз, 30 совхоз, 17 қайта ишлаш саноати корхоналари, 94 пудратчи-қурилиш ташкилоти ва бошқалар маҳсулот етказиб берувчилардан муддати ўтиб кетган қарз бўлиб қолдилар. Бу қарз товар-материаллар қиймати ва хизмати бўйича 260 миллион сўмни ташкил этади.

Бундай катта ҳажмдаги қарз қандай пайдо бўлди? Бундай аҳвол қандай таркиб топди? Аввало, хўжалик-молиявий фаолиятни соғломлаштириш учун аниқ чоралар кўрилмади. Саноат корхоналари ва қурилиш ташкилотлари, совхозлар ва колхозлар эски усулларга амал қилиб ишладилар. Бундай вақтда хўжасизликни, зарар келтирадиган фаолиятни бартараф этиш учун умуман уриниб кўрилмади. Бу табиий равишда ўз оборот маблағларининг тўла йўқолишига олиб келади.

Кўпгина қайта ишлаш саноати корхоналари, қурилиш ташкилотлари учун характерли бўлган хўжасизлик, демак зарар кўриб ишлашни алоҳида таъкидлаш лозим. Хўжалик-молия фаолияти ҳар кварталда таҳлил қилиб кўрилганда зарар кўриб ишлаётганлар орасида мижозларнинг худди шу категориялари кўпроқ учраши тасодифий ҳол эмас. Қайта ишлаш саноатининг 15 корхонаси, 20 пудрат-қурилиш ташкилотлари ва дастлабки маълумотларга кўра 6 совхоз йил якунлари бўйича зарар кўрди.

Зарар кўриб ишлаётган ташкилотларнинг раҳбарлари ўзларининг оғир молиявий аҳволлари область экономикасига таъсир қилмайди, деб ҳисоблашлари мумкин. Шундай қилишаётган бўлишса улар янглишадилар. Бу билан область агросаноат комплекси экономикасига катта зарар етказадилар. Область агросаноат комплекси 37 корхона ва ташкилотнинг зарар кўриб ишлаётганлиги оқибатида ўз оборот маблағлари анча кўп миқдорда етишмаган ҳолда ишламоқда. Бу камомад деярли 30 миллион сўмни ташкил этиб турибди. Бу ҳам ҳаммаси эмас. Вужудга келган аҳволда оборот маблағларини хўжалик фаолияти планида назарда тутилмаган мақсадларга сарфлаш тез суръатлар билан ортиб бормоқда. Умуман область бўйича у 190 миллион сўмни ташкил этди. Шу жумладан, дебитор қарз 158 миллион сўмга етди.

Область агросаноат комплекси, «Узагропромстрой» ва унга қарашли трестлар, шунингдек, хўжаликлар раҳбарлари хўжалик-молиявий фаолиятини яхшилаш, зарар кўришни бартараф этиш ва рентабелликни ошириш учун аниқ чоралар кўрмаганликлари муносабати билан **агросаноат банки Оҳангарон районидаги Будённий номли, Куйбишев номли, Коммунистик районидаги У. Юсупов номли совхозларни, шунингдек, Ғалаба районидаги Тошовул лўб заводини, Оққўрғон ва Қорасув пахта тозалаш заводларини, 1-республика қурилиш-монтаж трестининг 490-хўжаликлараро кўчма механизациялашган колоннасини, «Узагропромстрой» территориал қурилиш бошқармасининг 12-МПМКсини, «Тошоблагрострой»га бўйсунувчи 1-трестнинг 9-механизациялашган колоннасини, шу бирлашманинг 8, 30, ва 27-хўжаликлараро механизациялашган кўчма колонналарини ҳақ тўлай олмайди деб эълон қилади. Ҳисобида банкдаги қарздан бошқа ҳеч қандай маблағ йўқлиги ва истисносиз барча корхоналар ва ташкилотлар янги йилдан бошлаб ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплаш усулига ўтиши муносабати билан зарар кўриб ишлаган корхоналар хўжалик фаолиятини давом эттира олмайдилар.**

Бундай аҳволнинг содир бўлиши айбдорлари кимлар? Бевосита корхоналар, ташкилотлар, хўжаликларнинг ўзлари. Агар уларнинг раҳбарлари ҳисоб ва ҳисоботларни доим кузатиб, қарзларини ва маҳсулот етказиб берувчилар ҳамда харидорлар билан ўзаро ҳисоб-китобларни текшириб турсалар, харажатларни камайтириш механизмини жорий қилсалар бу аҳволдан халос бўлишлари мумкин эди. Бу хўжаликлар иқтисодий хизматларининг малакаси пастлиги учун ҳам содир бўлди. Агар улар ўз вақтида бу камчиликларни бартараф этишда ёрдам сўраб банкка мурожаат қилганларида муайян даражада олди олинган бўларди. Банк билан корхона ўртасидаги самарали ҳамкорликни кўрсатувчи бир мисол келтирмоқчиман.

1979 йилда Янги Тошкент консерва комбинатида молиявий-хўжалик фаолиятида ҳисоб ва ҳисоботлар ўз ҳолига ташлаб қўйилганди. Шу даврда банк заводни уч марта кредит олишдан маҳрум этди. Корхонада таркиб топган бундай аянчли аҳволнинг сабаблари кўп эди. Энг асосийси директорлар ва бош бухгалтерларнинг тез-тез алмаштирилишида бўлди. Корхонада фақатгина 1980—1985 йилларда бош бухгалтер ўн марта ўзгарди. Бу шунга олиб келдики, заводнинг маҳсулот етказиб берувчилардан қарзи деярли 20 миллион сўмга етди. Банкнинг талаби билан тўлов ҳужжатлари тўла инвентаризация қилинди. Бу маҳсулот етказиб берувчилар билан ўзаро ҳисоб-китобни тартибга солиш, кредит берувчиларга тўланадиган маблағ миқдорини аниқлаш имконини берди. Область агросаноат комитети корхонага 1,5 миллион сўмлик молиявий ёрдам кўрсатди. Натижада комбинат банкдан муддати ўтиб кетган қарзларини тўла узди ва унга яна кредит бериш очилди.

Банк қарзни тўлай олмайди деб эълон қилган ташкилотларнинг молиявий аҳволини яхшилаш мумкинми? Улар қандай маблағлар ҳисобига ишлаб туришлари мумкин? Бу ерда сўз ўнлаб, юзлаб, минглаб кишилар тақдири ҳақида кетаётганлигини унутмаслик лозим. Ундан халос бўлишнинг бир йўли бор: область агросаноат комитети ва «Узагропромстрой» улар қарзларини тўлашлари учун маблағлар манбаларини қидириб топишлари ёки бундай зарар келтирадиган коллективларни иқтисодий жиҳатдан бақувватроқ хўжаликларга қўшиб юборишлари лозим.

Масалан, Оҳангарон районидаги Будённий номли совхозни мисол сифатида олиб кўриш мумкин. Ҳисоб-китоб ва ҳисоботларга эътиборсизлик ва уни ташлаб қўйиш хўжаликни инқирозга олиб келди. Унинг қарзи йилдан-йилга кўпайиб борди. 1987 йилда пландан ташқари кўрган зарари 2 миллион 832 минг сўмни ташкил этди, бу йил эса 321 минг сўм фойда олиш ўрнига дастлабки маълумотлар бўйича кўрилган зарар 900 минг сўмликни ташкил этади. Хўжаликнинг зарар кўриб ишлаши шунга олиб келдики, у ўзининг оборот маблағларидан тамомила маҳрум бўлди ва ҳозир бу маблағ 14 миллион 705 минг сўмлик етмайди. Шундай қилиб совхознинг жами қарзи 20 миллион 101 минг сўмга етди. Таққослаш учун шуни айтиш мумкинки, бу маблағ оборот маблағлари нормативларидан ўн баравар ва маҳсулотнинг йиллик план ҳажмига нисбатан тўрт баравар кўпдир.

Аҳволдан қутулиш мумкинми? Шундай йўлнинг бири ҳақида тўхталмоқчиман. Агросаноат банки Будённий номли совхознинг Жуков номли участкасини қўшни «Ғаллакудуқ» совхоз-комплексига бериш зарур, деб ҳисоблайди. Соахознинг қолган экин майдонларида экинлар структурасини хўжалик экономикаси учун фойдали бўлган экинлар экиш томон кенгайтириш лозим.

Зарар кўриб ишлаётган пудратчи қурилиш ташкилотларининг сони муттасил кўпаётганлиги ташвиш туғдирмоқда. Бунинг асосий сабаблари ҳисоб ва ҳисоботларнинг ташлаб қўйилгани, раҳбарларнинг тез-тез алмашиши, маҳсулот етказиб берувчилар билан ўзаро ҳисоб-китоблардаги чалкашликлар ва доим зарар кўриб ишлашнинг бошқа сабабларидир. Ҳозирги вақтда оғир молиявий аҳволга тушиб қолган пудратчи ташкилотлар агросаноат банкидан 55 миллион сўм қарз. Бундан ташқари, улар маҳсулот етказиб берувчилардан 74 миллион сўм қарз. Кредит учун процентлар тўлаш ва маҳсулот етказиб берувчилар учун пенялар тўлаш муносабати билан улар катта зарар кўрадилар.

Бу қурилиш ташкилотларида оғир ва мураккаб аҳвол таркиб топганлигини кўрсатади. Бундай вазиятда область агросаноат комитети зудлик билан 121 миллион сўмлик маблағ топиши ёки капитал маблағлар ҳажмини 1989 йилда 49 миллион сўм миқдорида белгилаши, пудратчи қурилиш ташкилотларини эса келаси йил қурилиш-монтаж ишлари ҳажмини маблағ ажратиш манбалари билан таъминлаши лозим. Шундай қилинмаса ишчилар ва хизматчиларга иш ҳақи тўлаб бўлмайди.

Синиш арафасида турган салкам 50 та корхона, қурилиш-монтаж ташкилотлари, колхозлар ва совхозларнинг молиявий-хўжалик фаолияти таҳлили якунлари олдинда турипти. Уларнинг кўпчилиги банк ссудалари ва маҳсулот етказиб берувчилар ҳисоблари бўйича миллион сўмлаб қарз бўлиб қолган. Бу рўйхатни тўла келтириш мумкин эди. Лекин у зерикарли бўлади. Шуни айтиш кифояки, хўжаликларнинг қарзи 135 миллион сўмдан, қурилиш-монтаж ташкилотлариники эса 52 миллион сўмдан кўпдир.

Янги йилнинг 1 январидан бу хўжаликлар ва қурилиш ташкилотларида ҳам иш тўла хўжалик ҳисоби, ўзини ўзи маблағ билан таъминлаш ва ўз харажатларини ўзи қоплаш шароитларида олиб борилади. Бу Агросаноат банки Тошкент область бошқармаси фаолияти учун ҳам алоҳида масъулият юклайди. Агар илгари биз оғир молиявий аҳволга тушиб қолган ташкилотларга ҳатто улар қарз бўлганда ҳам ёрдам бериб турар эдик, эндиликда бизда ҳам шериклар билан ўзаро ҳисоб-китобда қатъиқ тартиб жорий этилади. Бунинг учун қарзларнинг календарь узиш системаси қўлланила бошланади. Бунинг маъноси шундаки, хўжаликлар ёки ташкилотлар шерикларидан бўлган қарзларини у катта ёки кичик миқдорда бўлишдан қатъий назар календарь муддатларда узишлари лозим.

Бундай қаттиқ молиявий интизом хўжаликларга қисқа муддатларда молиявий фаолиятдаги ҳисоб ва ҳисоботларни яхши тартибга солиш, ўзаро ҳисоб-китобларга, маҳсулот етказиб берувчилар билан алоқаларга масъулият билан ёндашувга олиб келади. Шундай қилиб, миллионлаб қарзларнинг пайдо бўлишига мустаҳкам тўсиқ қўйилади, бу область молия аҳволини соғломлаштиришга ёрдам беради.

Х. НАСРУЛЛАЕВ,
Агросаноат банкининг Тошкент область бошқармаси бошлиғи.

ЯНГИ ЙИЛ НАФАСИ

ЙИЛ ДАВОМИДА ИШЛАСА...

✦ ЯНГИ ЙИЛ арафасида область умумий овқатланиш бошқармаси Чирчиқ шаҳрининг Ленин, Ангрен шаҳрининг Чигризов, Янгийўлнинг «Самарқанд», Оҳангароннинг Марказий кўчаларида, Бекободнинг 3-микрорайони ҳамда Наримановнинг Водник посёлкаларида шаҳар савдо кўргазмаларини ўтказмоқда. Хонадон соҳибалари бу ерда областимизнинг кулинарлари ва моҳир қандолатчилари тайёрлаган турли хил масаллиқлар, ширин-шакар қандолатларни харид қилиш билан бир қаторда у ёки бу маҳсулотга буюртма бериш имконига ҳам эгадирлар.

Шунингдек, областимизнинг 208 йирик саноат корхоналари территорияларида ҳам ана шундай кўргазмалар ташкил қилинган. Бу кўргазмаларда ишчи ва хизматчилар, 40 хилга яқин кондитер, 15 дан зиёд кулинария ва шунча ярим фабрикат маҳсулотларини харид қилишлари мумкин. Умуман байрам арафасида ана шу корхоналар территориясида ташкил этилган кўргазмаларда 65 минг сўмлик маҳсулот сотилиши мўлжалланмоқда.

Бундан ташқари областимизнинг 14 ресторани ҳамда 56 кафесида Янги йил дискотекалари ва учрашув кечалари бўлиб ўтади. Кўпгина магазинларда эса тотли таомлар тайёрлаш бўйича буюртмалар қабул қилиш пунктлари очилди.

✦ ОБЛАСТЬ савдо бошқармаси эса бир қатор шаҳарларда саноат, озиқ-овқат ҳамда сабзавот ва мевалар билан савдо қилувчи ярмаркалар ташкил этди. Бу ярмаркаларда, айниқса, кичкинтойларни хурсанд қиладиган совғалар кўп.

(«Тошкент ҳақиқати»нинг навбатдаги сони 1 январда чиқади).

Редактор
Н. НАСИМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР — РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

«ЗЕНИТ» ТЕХНИКА-САВДО МАРКАЗИ — ЯНГИ ТИПДАГИ ФИРМАЛИ МАГАЗИН

Янги 1989 йил бўсағасида мураккаб рўзғор техникаси буюмлари билан савдо қиладиган «Зенит» янги фирмали магазини пойтахт аҳлига илк бор эшик очади.

Биз магазин директори Турғун Зайниддинович Қосимов билан учрашиб, у кишидан магазиннинг иш режалари, бу савдо марказининг бошқа савдо органларидан фарқи, шаҳарликлар ҳукмига ҳавола этиладиган қўшимча хизмат турлари тўғрисида гапириб беришларини илтимос қилдик.

«Техника савдо маркази, — деб ҳикоя қилади **Турғун Зайниддинович Қосимов,** — янги типдаги магазин бўлиб, бу ерда ҳам техника хизмати, ҳам савдо хизмати кўрсатиш кўзда тутилади. Товар магазинга келиб тушиши билан техника хизматлари бошланади. Энг аввало савдоолди тайёргарлиги кўрилади. Мутахассислар буюмнинг ташқи кўриниши (тирналган, майишган жойлари бор-йўқлиги)ни кўздан кечиришади, сўнгра агрегатнинг ишлаш маромини текшириб кўришади. Бунинг учун магазинда махсус текшириш стендлари ўрнатилган. Мабодо буюмнинг бирор нуқсони аниқлангудай бўлса, у дарҳол тузатилади.

Товарлар савдоси намуналар бўйича олиб борилади. Холодильник, кир ювиш ёки тикув машинасини танлаб олган харидор буюм нархини ва уни уйга олиб бориб бериш ҳақини тўлаб, ўзининг уй адресини маълум қилади ҳамда харид қилинган буюмни уйга олиб бориб бериш вақтини келишиб олгач, бемалол кетаверади. Белгиланган вақтда, 48 соат ичида (бундан кеч эмас), буюм уйга элтиб берилади. Бу ҳолда буюмни элтиб берувчи мутахассисларга на ўрнатиб берганлиги учун, на консультациялар учун ҳақ тўланмайди. Агар сотиб олинган буюм кафолат муддати давомида бузилиб қолса, техника савдо марказининг мутахассислари томонидан бепул ремонт қилиб берилади. Кафолат муддати тугагач, харидор тегишли ҳақ эвазига магазин усталари хизматидан фойдаланиши мумкин.

Бизнинг магазинимизга товарлар оралиқ инстанцияларни четлаб ўтган ҳолда бевосита тайёрловчи-заводдан келиб тушади. Техника-савдо марказида холодильниклар, кир ювиш ва тикув машиналари каби мураккаб техника буюмларини, майда рўзғор приборларини, мотоцикл ва мотороллер каби транспорт воситаларини, шунингдек фотокиноаппаратураларни сотиб олиш мумкин.

Келгуси режаларимиз ҳақида икки оғиз айтадиган бўлсак, мураккаб рўзғор техникасининг алмашув фондини яратиш ниятимиз бор. Яъни сотиб олинган буюм кафолат муддати давомида ишдан чиқса, уни албатта магазинга қайтариб олиб келинади, унинг ўрнига ремонт муддатига худди шу типдаги бошқа буюм элтиб берилади. Носозликлар бартараф этилгач, буюм эгасига қайтарилади.

Товарлар ассортименти кенгайтирилади. Биз Пензадаги «Красний гигант» заводида ишлаб чиқарилган биллур буюмлар билан овчилик анжомлари, спорт товарлари, болалар ва ошхона мебели, ўйинчоқлар, аравачалар ва велосипедлар билан савдо қиламиз».

ИШГА, ШАҲАР ТАШҚАРИСИГА, ОТПУСКАГА — ЎЗ ТРАНСПОРТИНГИЗДА

Билет машмашаси, Аэрофлот рейслари-ю поездларнинг ҳаракат жадвалига кўз тикиб ўтиргандан кўра ўз транспорт воситангизда хотиржам йўлга тушишга нима етсин.

Албатта, ёшлар учун шахсий автомобиль харид қилиш сал оғир тушади, лекин мотоцикл ёки мотороллерни бемалол сотиб олиш мумкин.

Агар оилангиз ҳозирча икки кишидан иборат бўлса, Сизга — «ИЖ-Планета-5», «ИЖ-Юпитер-5-01», «Восход-3М», «Тула» мотоциклларини, «Тулица» мотороллерини тавсия қиламиз:

Агар Сизлар уч киши бўлсангиз — «ИЖ-Планета-5К», «ИЖ-Юпитер-5К-0І» аравачали мотоциклларини сотиб олишингизни маслаҳат берамиз.

БОҒ ҲОВЛИ ЭГАЛАРИ УЧУН ЭСА —

«МУРАВЕЙ-2М-0І» кузовли юк мотороллери беминнат дастёр ҳисобланади. Кўчатлар, ўғитлар, боғ-ҳовли асбоб-анжомлари, қурилиш материаллари ёки боғингизда етилган ҳосил — буларнинг ҳаммасини «МУРАВЕЙ-2М-0І» да бемалол ташиб оласиз. Мотоциклнинг юк кўтариш қуввати — 250 кг.

«МАСТЕРИЦА» ТЎҚИШНИ ЎРГАТАДИ

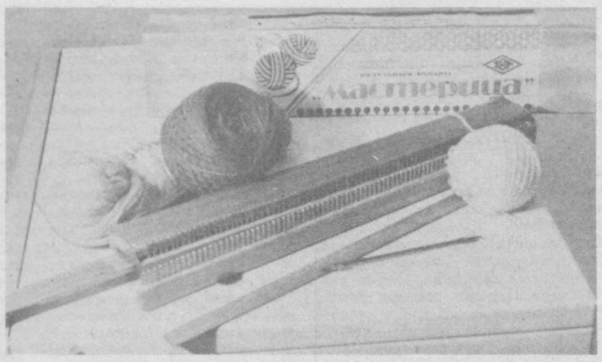

Бу тўқиш аппаратида ишлашни ҳар ким ҳам бемалол ўзлаштириб ола олади. Бунинг учун инструкцияни диққат билан ўқиб чиқиш лозим. Сиз қисқа муддатда кўркам жакет, свитер, кўйлак ёки рўмол тўқиб олишингиз мумкин. Чизғични бир бор ҳаракатлантирасиз-у, зумда бир қатор тўқиган бўласиз!

«МАСТЕРИЦА» аппарати трикотаж буюмларни қўшалоқ терс петляларни чирмаштириш (рўмол тўқиш йўсинида) йўли билан тўқийди. Петляларни ўтказишни ўрганиб олгач, нақшли буюмларни ҳам тўқий бошлайсиз. Дастлабки машқларингиздан кўнглингиз тўлмаса ҳам хафа бўлманг. Яхши чиқмаган жойини сўкиб ташлаб, ипни қайтадан ишлатишингиз мумкин.

«МАСТЕРИЦА» жуда жўн машина бўлиб, жун, ярим жун, ипгазлама, синтетик ва қўлда йигирилган калаваларни ҳам бирдай яхши тўқийверади.

«БУКОВИНКА» машинаси ҳам айнан шу принципда ишлайди.

«ЧАЙКА-142 М» ТИКУВ МАШИНАСИ 31 ХИЛ ОПЕРАЦИЯНИ БАЖАРАДИ

Сиз бу машинада оддий чокдан ташқари, тўлдириб гул солиб ва ришелье тикишингиз, ямоқ солишингиз, тугма қадашингиз, изма тайёрлашингиз мумкин. Бундай бебаҳо машинасиз уй бекасига жуда қийин бўлади. Аммо «ЧАЙКА» соҳибалари ҳар қанча ғурурлансалар арзийди!

«ЧАЙКА-142М» нинг баҳоси — 285 сўм. Икки хил вариантда: оёқда ишлатиладиган ва электр манбадан қувват олиб ишлайдиган вариантларда чиқарилмоқда.

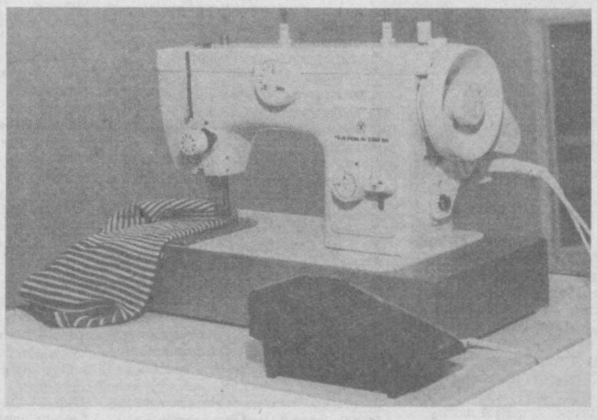

ЭНГ ЗАМОНАВИЙ МОДЕЛЛАР

«ЮРЮЗАНЬ-7», «СМОЛЕНСК-3Е», «САМАРҚАНД», «СНЕЖИНКА-3М» — ҲАР ҚАНДАЙ ОШХОНАНИНГ КЎРКИ БЎЛА ОЛАДИ! БУ МОДЕЛЛАРДА УЙ БЕКАЛАРИ УЧУН ҚЎШИМЧА ҚУЛАЙЛИКЛАР ЯРАТИШИ МУМКИН БЎЛГАН МУҲИМ МАЙДА-ЧУЙДАЛАР ҲАМ КОНСТРУКТОРЛАР ЭЪТИБОРИДАН ЧЕТДА ҚОЛМАГАН.

Масалан, ўзингизга қулай тарафга очиладиган бўлиши учун холодильник эшикчасини ўнг томонга ёки чап томонга осиб қўйиш мумкин. Шунингдек, унда ҳаддан ташқари кенг очилиб кетмаслиги учун эшикчани тутиб турадиган махсус мослама ҳам мавжуд. Холодильниклар ғилдиракчалар билан таъминланганлиги туфайли уларни у ёқдан бу ёққа осонгина суриш мумкин бўлади. Дарвоқе, уй бекалари учун яна бир қулайлик шундан иборатки, бу моделларда муз автомат равишда эриб, махсус тагликка қуйилади.

Ошхонангизнинг умумий кўриниши қандай тусда? Шунга кўра ошхона интерьерига мослаб қизил, ҳаво ранг, оч жигарранг тусдаги холодильник сотиб олишингиз мумкин... Бунинг учун «Зенит» техника-савдо марказига олдиндан заявка бериб қўйсангиз, бас. Самарқанддаги «Электробитмаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси зарур бўяш ишларини бажаради.

СОҒЛИҚ КЕТИДАН ЮГУРИБ...

Ҳаракат танқислигидан азият чекувчи ҳозирги замон кишилари учун югуришнинг қанчалик фойдали эканлигини ҳамма билади. Бироқ ўзимиздаги ланжликни енгиб, саломатлигимиз билан жиддий шуғулланишга ҳар биримиз ҳам қунт қилавермаймиз.

Агар югуриш йўлкаси уйда бўлса-чи?

«КОЛИБРИ» югуриш йўлкаси торгина даҳлизда ҳам бемалол жойлашади ва сиз унда истаган масофага югура оласиз.

Бундан ташқари, «Колибри» яхшигина массажер ҳамдир. Маълумки, қадимги Хитойда, Японияда, Ҳиндистонда ва бошқа мамлакатларда кўпгина касалликларни товонни массаж қилиш йўли билан даволаганлар. Бундай массаж умумий аҳволни ва организмдаги айрим системалар фаолиятини яхшилайди, толиқишни ва умумий асаб таранглигини бартараф этади.

ДЕМАК, «КОЛИБРИ» — ЮГУРИШ ЙЎЛКАСИ ҲАМДА ТРЕНАЖЕР-МАССАЖЕРДИР.

Унинг бўйи ва баландлиги бир метрдан салгина ортиқ, эни эса ярим метр атрофида. Югуриш майдони массаж роликлари билан жиҳозланганлиги туфайли оёқяланг ҳолда ёки носки кийиб югуриш лозим.

Баҳоси — 47 сўм.

ОИЛАВИЙ ФОТОСУРАТ

Агар фотографияга қизиқсангиз, билингки, ҳаётингиз янада жўшқин ва қизиқарли бўлиб боради. Бу фақат қизиқарли машғулот бўлибгина қолмай, уни оилавий архив деса ҳам бўлади. Оилавий альбомингизда муҳрланиб қоладиган муҳим воқеалар ҳақидаги хотиралар узоқ йиллар мобайнида Сизга ҳамроҳ бўлиб қолади.

«Ломо-компакт» — сизнинг ён дафтарчангиз

Бу ихчам фотоаппарат шу қадар кичик-ки, уни ҳамиша ўз ёнингизда, ҳатто чўнтакда ҳам олиб юриш мумкин.

«ЛОМО-КОМПАКТ» доимо ишга шай туради, чунки ғилофи йўқ, объективи эса турли шикастланишлардан махсус парда билан тўсилган. Бу фотоаппаратда экспозициялар автомат тарзда ишланади, шунинг учун бошловчи фотоҳаваскор ҳам уни бемалол ишлата олади.

Кенг бурчакли объективининг юқори ечим қобилияти сифатли рангли ва қора-оқ негативлар ва слайдларни ишлашга имкон беради.

Объективи — «МИНИТАР-І»: фокус масофаси 35 мм; нисбий туйнуги — І: 2, 8; видержка диапазони — 2 —1/500 секунд.

Баҳоси — 75 сўм.

ШОМ ПАЙТЛАРИ ҲАМ — АЪЛО НЕГАТИВ!

«ЭЛИКОН-35С» да хира ёруғ жойларда фойдаланиш мумкин бўлган вспишка-лампа туфайли аъло сифатли негатив ва слайдларни олиш мумкин.

«ЭЛИКОН-35С» автоматик фотокамераси экспозицияни «ўзи» танлайди. Фотоҳаваскорга масофани белгилаш қолади, холос.

Фотоаппаратнинг баҳоси — 90 сўм.

«ЭЛИКОН-І» — мамлакатимизда ишлаб чиқарилган биринчи автомат фотоаппарат бўлиб, у энергия билан бошқариладиган автомат фотовспишка билан жиҳозланган. Унинг нурланиш энергияси суратга олинаётган объектнинг ёритилиш даражасига боғлиқ равишда автоматик тарзда ростлаб турилади.

Фотоаппаратни сумкачада ёки чўнтакда олиб юриш мумкин. Ғилоф ўрнига объективни ва видиоискателни бекитиб турадиган суриладиган қаттиқ қопқоқ билан таъминланган.

ЭНГ ЁШ ФОТОҲАВАСКОРЛАР УЧУН — «СМЕНА» ФОТОАППАРАТИ

«СМЕНА-19» ва «СМЕНА-СИМВОЛ» — конструкцияси оддий, ишлатишда қулай, нархи ҳам арзон: атиги 20 сўм. Экспозициялар — об-ҳаво аломатларига кўра, масофалар эса — съемка дистанцияларининг аломатларига кўра ўрнатилади.

Объективининг юқори ечим қобилияти анча катталаштиришга яроқли негатив ва диапозитивларни олиш имконини беради.

Моҳир сураткашларга эса «ЗЕНИТ-ЕТ», «КИЕВ-60ТТ1» фотоаппаратларни тавсия қиламиз.

СИЗНИНГ ФОТОЛАБОРАТОРИЯНГИЗ УЧУН ФОТОУВЕЛИЧИТЕЛЛАР

Рангларнинг учта канал бўйича босқичсиз корректировкаланиши «ДОН-103» ФОТОУВЕЛИЧИТЕЛИНИНГ асосий фазилатидир. У рангларни алмаштирувчи головка билан таъминланган бўлиб, қўлда фокусланади. «ДОН-103» 35 мм. ва 16 мм.ли плёнкаларда суратга олинган рангли негативлардан юқори сифатли катталаштирилган фотосуратлар олишга мўлжалланган. Баҳоси — 300 сўм.

«ДОН-110» — 16 ва 35 мм. плёнкаларда суратга олинган рангли ва қора-оқ негативлардан қўлда фокусланган ҳолда проекцияли тасвир олиш учун мўлжалланган Баҳоси — 75 сўм.

Негативларнинг кадр формати — 13x17 дан 24x36 мм.гача.

Катталаштириш чегараси, экран-асосга 1—10 марта

экран-асосдан ташқари — 30 мартагача.

Проекцион объективи «ВЕГА-ІІУ»

Фокус масофаси: 50,3

Нисбий туйнуги І:2,8 мм.

«Зенит» техника савдо маркази
«Рассвет» марказий реклама-коммерция ташкилоти.
«Союзторгреклама» Бутуниттифоқ бирлашмасининг Ўзбекистон агентлиги

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Редактор ўринбосарлари — 335885, 325747, 337916. 325748; масул секретарь — 334808, 325353; секретариат — 325750; БЎЛИМЛАР: хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; идеология — 325778; саноат капитал қурилиш ва транспорт — 325749; қишлоқ хўжалиги — 325647; совет қурилиши — 325733; адабиёт ва санъат — 325553; маданият — 325767; социал масалалар — 325556; ахборот, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик — 325645; эълонлар бўлими — 325727.

Р—17817. А. 1752. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12